

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Föräldraskap, ett socialt problem?

En diskursanalys från nu och då

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare: Sarah de Man Lapidoth & Katarina Engdahl

Handledare: Karin Lundén

Abstract

Titel: Föräldraskap, ett socialt problem? En diskursanalys från nu och då.

Författare: Sarah de Man Lapidoth och Katarina Engdahl

Nyckelord: Diskurs, Föräldraskap, Socialkonstruktivism, Socialt problem.

Syftet med denna uppsats är att belysa och förstå hur fenomenet föräldraskap konstruerats över tid, för att försöka förstå varför föräldraskap idag kräver insatser från riksdag och regering och på så sätt kan liknas vid ett socialt problem. Uppsatsens frågeställningar är: Hur har fenomenet föräldraskap konstruerats på 1970-talet och idag? Har föräldraskapet även tidigare inneburit problem och hur såg dessa problem i så fall ut? Vilka likheter och skillnader finns det i hur föräldraskapet framställs på 1970-talet och idag? Den metod som använts i uppsatsen är diskursanalys. De teoretiska perspektiv som använts i studien är socialkonstruktivism, teorier om diskurs och teorier om det sociala problemets karriär. Empirin består av 40 artiklar från tidskriften *Vi föräldrar* och två stycken SOU-betänkanden.

I texterna finner författarna att fenomenet föräldraskap framställs vara på god väg mot att etableras som ett socialt problem i samhället. Föräldraskapet innebar vissa bekymmer redan för föräldrarna i texterna från 70-talet. Dessa bekymmer berodde bland annat på förändringar i föräldrarollerna då mammorna fått nytt värde på arbetsmarknaden, papporna tvingades ta mer ansvar för barnen och jämlikhet i föräldrarollerna var eftersträvanvärt. I texterna från 2000-talet finner författarna att de tidigare bekymren i förhållande till föräldraskapet vuxit sig större och blivit mer svårhanterliga. I konstruktionen av den moderna familjen är diskussionen om jämlikhet i föräldrarollerna fortfarande aktuell och modersrollen framställs som ännu mer krävande än på 70-talet. Barnen i sin tur konstrueras främst som en börda i familjens hektiska schemalagda vardagsliv. Resultatet i studien att föräldraskapet är på väg att etableras som ett socialt problem styrks av att regeringen nu anser att föräldrastöd ska erbjudas generellt till alla föräldrar i landet. Utifrån detta kan det uppfattas som att samhället långsamt tar över ansvaret för föräldraskapet, vilket stämmer väl överens med vad tidigare forskning konstaterat.

Förord

Under våren medan vi arbetat med denna uppsats har vi kastats mellan hopp och förtvivlan, men som tur är har vi sällan varit förtvivlade båda två samtidigt. Vi tror att två personer sällan har samarbetat så bra som vi har gjort under denna uppsats då vi har bollat tankar, peppat varandra, skrattat mycket och kompletterat varandra under processen. Vi vill därför först tacka varandra för att vi har gjort detta möjligt. Tack!

Vi vill tacka vår handledare Karin Lundén som har hjälpt oss att tänka själva och motivera våra beslut i uppsatsen.

Vi vill rikta ett stort tack till Rikard som stått ut med sin sambo även de dåliga och lite arga dagarna. Även ett stort tack för att du har tillfört oss både god mat och mycket kärlek. Vi vill vidare tacka Andreas som också stått ut med oss trots att vi inte har kunnat prata om annat och för att du bidragit med många lugnande ord och intelligenta tankar.

Göteborg 2009-04-22

Sarah de Man Lapidoth och Katarina Engdahl

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INTRODUKTION	4
1.1. Inledning	4
1.2. Syfte och frågeställningar	5
1.3. Förförståelse	5
1.4. Uppsatsen struktur	5
2. TEORETISKA PERSPEKTIV	7
2.1. Socialkonstruktivism	7
2.2. Diskurs	7
2.3. Det sociala problemets karriär.....	8
3. TIDIGARE FORSKNING	11
4. METOD	13
4.1. Metodval	13
4.2. Diskursanalys	13
4.3. Urval och tillvägagångssätt	14
4.4. Validitet.....	17
4.5. Reliabilitet.....	18
4.6. Etiska överväganden.....	18
5. RESULTAT	19
5.1. Karriär som familjeideal	19
5.2. (O)balans i rollfördelningen.....	22
5.3. Den rätta metoden, att varken hämma eller kränka.....	26
5.4. Sex på schemat eller hängande i taket.....	30
5.5. Barns livsmiljö och behov av föräldrastöd.....	33
6. DISKUSSION	39
7. REFERENSER	44

1. INTRODUKTION

1.1. Inledning

Den 31 december 2008 lades en SOU-utredning fram av regeringen med titeln *Föräldrastöd - en vinst för alla, en nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap*. Utifrån denna utredning beslutade riksdagen den 31 mars 2009 att avsätta 70 miljoner kronor för att bygga ut stödet till föräldrar i Sverige, för att kunna erbjuda det generella föräldrastöd som betänkandet har föreslagit (SOU 2008:131). I betänkandet fastslås bland annat att det i Sverige behövs en gemensam teoretisk bas för folkhälsoarbetet genom föräldrastöd för att använda insatser som är effektiva. Det påpekas i utredningen att socialtjänstens preventionsarbete inom föräldrastöd inte räknas som ett generellt folkhälsoarbete då det är riktat till riskgrupper med särskild problematik såsom till föräldrar med missbruksproblem. Intentionen med utredningen är att generellt föräldrastöd ska bli en del av Sveriges folkhälsoarbete för att förebygga uppkomsten av psykisk ohälsa hos barn nu och senare i livet. Man anser alltså på regeringsnivå att svenska föräldrar med barn i åldern 0-18 år generellt behöver stöd i sitt föräldraskap. Pengarna får sökas av kommunerna och skall användas till att sprida evidensbaserade föräldrastödsprogram så att de blir tillgängliga för föräldrar i hela landet. Pengarna skall också gå till att främja samarbete mellan olika myndigheter såsom socialtjänst, skola och sjukvård för att bättre kunna stödja dagens föräldrar i deras föräldraskap (Regeringen, 2009).

Hur ett bra föräldraskap ska se ut, är ett ämne som engagerar de flesta människor och åsikterna är lika spridda som Sverige är avlångt. De senaste åren har föräldraskapet blivit tv-underhållning på bästa sändningstid med program som till exempel *Supernanny*, *Nannyakuten*, *SOS-familj* med flera. Denna typ av program syftar till att coacha föräldrar, som har stött på olika svårhanterade problem i sitt föräldraskap, för att ge dem nya infallsvinklar på problemen respektive nya metoder och verktyg för att få relationen till barnen att fungera bättre. Dessutom finns en hel del andra tv-program som sätter föräldraskapet i fokus i en mer dokumentär tappning såsom *Singel mammor*, *Unga mammor* och *Familjen annorlunda*. Inom socialtjänsten har det funnits föräldrastödsprogram länge, då i form av insatser till barnfamiljer med särskilda behov av extra stöd i sin föräldraroll. Socialtjänsten använder ett tiotal olika manual- och evidensbaserade program bland annat *De otroliga åren*, *Cope*, *Föräldrakraft*, *Komet för föräldrar* och *Aktivt föräldraskap*. De flesta av dessa program är resultatet av långvarig forskning i ämnet och många kommer från USA där man sedan länge ligger i fronten för manualbaserade föräldrastödsprogram (SOU 2008:131). Det finns också ett stort antal föräldrautbildningar och föräldrakurser i annan regi både inom svenska kyrkan, privata sektorn och som studiecirkel på bland annat folkuniversitet och medborgarskolan. Dessutom har ovan nämnda föräldrastödskurser och tv-uppfostringsmetoder debatterats i olika tv-program såsom *Debatt* och *Dokument inifrån: Förgrymmade ungar*.

Alla dessa exempel pekar på ett samhälleligt fokus av föräldraskap både från medias och myndigheters sida. Med detta som grund är vi intresserade av hur svenska folkets bild av föräldraskapet ser ut. Intressant är att föräldrar i Sverige i dag söker till och efterfrågar föräldrastödsutbildningar och att regeringen tycker att Sveriges föräldrar är i behov av detta stöd. Varför verkar föräldraskapet innebära problem som kräver interventioner från samhället? Vi har valt att undersöka detta genom att titta på hur föräldraskap konstrueras i både media och myndigheters dokumentation. De två empiriska material som kommer analyseras utgörs av ett SOU-betänkande från 1975 och ett SOU-betänkande från 2008, samt artiklar från tidningen *Vi föräldrar* från samma tidsperioder.

1.2. Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att belysa och förstå hur fenomenet föräldraskap konstruerats över tid, för att försöka förstå varför föräldraskap idag kräver insatser från riksdag och regering och på så sätt kan liknas vid ett socialt problem.

De frågor som studien vill besvara är:

- Hur har fenomenet föräldraskap konstruerats på 1970-talet och idag?
- Har föräldraskapet även tidigare inneburit problem och hur såg dessa problem i så fall ut?
- Vilka likheter och skillnader finns det i hur föräldraskapet framställs på 1970-talet och idag?

1.3. Förförståelse

Det är viktigt att vara medveten om sin egen position i förhållande till de kulturer eller perspektiv man undersöker. Som en del i den kultur man själv undersöker kan man lätt betrakta utsagor som självklara sanningar istället för sociala konstruktioner som kunde ha varit annorlunda. Ett sätt att undvika detta är att försöka ställa sig själv främmande inför det man ska undersöka (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Vår förförståelse kring detta ämne påverkas av att vi båda är uppväxta under den period vi undersöker och en av oss har även blivit förälder på 2000-talet. Vi har aktivt försökt att reflektera kring texterna i vårt material för att få distans till materialet. De skiljer 10 år på oss i ålder och detta har gjort att arbetet med att distansera sig från materialet har underlättats då vi har reflekterat kring texterna och haft aktiva diskussioner kring tolkningen av dem. Vi har båda omfattande erfarenheter av att möta barn och föräldrar på förskola och skola. En av oss är förskollärare sedan 15 år och har sin yrkeserfarenhet med sig in i denna studie. Vi har både professionella erfarenheter av barn och föräldraskap samt privata erfarenheter av att vara förälder. Det har i detta sammanhang varit viktigt för oss att föröka lösgöra oss från våra tidigare bilder för att här kunna se texten och den sociala konstruktionen av fenomenet föräldraskap på ett klarsynt sätt trots vår nära koppling till det fenomen vi undersöker.

1.4. Uppsatsen struktur

Inledningsvis har vi alltså i avsnitt ett en inledning. Den tar avstamp i det senaste beslutet från riksdag och regering som rör fenomenet föräldraskap och den fokusering i media som fenomenet skapat den senaste tiden. Därefter presenteras uppsatsens syfte och frågeställningar, följt av en redogörelse av författarnas förförståelse. Avsnitt två behandlar de teoretiska perspektiv som är aktuella i studien. Först beskrivs socialkonstruktivism sedan diskursbegreppet och sista i avsnittet presenteras teorier om det sociala problemets karriär. Avsnitt tre innehåller en redogörelse för tidigare forskning kring fenomenet föräldraskap som denna studie intresserar sig för. Avsnitt fyra är uppsatsens metodavsnitt, här redovisas och motiveras uppsatsens val av metod som är diskursanalys. I detta avsnitt redovisas vidare hur författarna gått tillväga i genomförandet av studien, metoder för urval av texter och analytiskt tillvägagångssätt. Sedan beskrivs författarnas syn på studiens kvalitetsaspekter som validitet, reliabilitet och de etiska överväganden som gjorts i studien. Avsnitt fem är uppsatsens resultatavsnitt där texterna analyserats enligt beskrivningen i metodavsnittet. Textmaterialet från tidskriften presenteras i olika teman för att tydliggöra diskurserna. Analys av myndighetstexterna i form av SOU-betänkanden är redovisade i åtskilda delar för att ytterligare förtydliga konstruktionen av de olika diskurserna. Avsnitt sex består av en diskus-

sion där uppsatsens sammanfattade resultat förstås utifrån teorier om det sociala problemets karriär. I avsnittet beskrivs också författarnas tankar kring fortsatt forskning kring ämnet.

2. TEORETISKA PERSPEKTIV

2.1. Socialkonstruktivism

I det socialkonstruktivistiska perspektivet betraktas föreställningar om oss själva, omgivningen och världen som sociala konstruktioner och man ifrågasätter verklighetens objektiva existens och karaktär. Socialkonstruktivistisk forskning gör därför inte anspråk på att kunna finna sanningen och har heller ingen tilltro till att samhällsvetenskapen i övrigt kan det (Sahlin, 1999). Inom socialkonstruktivismen tänker man sig att all kunskap är socialt konstruerad och att det inte är möjligt att avspegla en sann verklighet. Det hävdas att verkligheten aldrig är objektiv eller oberoende. Socialkonstruktivismen innebär således inte att existensen av samhällsfenomen såsom hemlöshet eller psykisksjukdom förnekas, som kritiker till perspektivet ofta hävdar (Börjesson & Palmblad, 2007). Tanken är att det är genom språket som vi konstruerar olika versioner av världen, eftersom vi när vi talar om världen använder oss av språk, metaforer och tolkningar. Alla ord är väsentligen relaterade till andra ord som tillsammans utgör kategorier av meningssammanhang (Börjesson, 2003). Socialkonstruktivismen menar att vi enbart kan tänka i dessa meningssammanhang eller så kallade diskursiva mönster. Enligt detta perspektiv existerar fenomen som hemlöshet innan vi benämner det med ord, men det är först genom språket som det får sin mening. Därför kan vi med ett socialkonstruktivistiskt perspektiv bara studera olika sätt att förstå, uppfatta och förklara fenomen som hemlöshet på (Börjesson & Palmblad, 2007).

Inom det socialkonstruktivistiska perspektivet är som sagt språket och det sociala samspelet centralt. Språket som är socialt konstruerat påverkar våra tankemönster om verkligheten. Hur vi konstruerar och förstår vår verklighet hänger tätt samman med vår kulturella och sociala tillhörighet. Det är genom socialiseringsprocesser som vi får kunskap om världen och vi lär oss olika sätt att kategorisera den. Oavsett på vilket sätt vi konstruerar vår verklighet så får det sociala konsekvenser genom våra handlingar (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

2.2. Diskurs

En diskurs kan definieras på en rad olika sätt men i denna studie definieras det som innebörden i det vi människor säger och skriver men också på vilket sätt vi säger och skriver det på. Diskursanalysens funktion är därför just att ur till exempel en text, identifiera och beskriva diskurser (Sahlin, 1999).

Vad som är *en* diskurs är alltså en analytisk konstruktion eller ett resultat av en analys och inte en avbildning av i förväg existerande, avgränsade framställningsordningar eller tankestilar (Sahlin, 1999 sid. 88).

När man studerar diskurser i text intresserar man sig inte för vad författarens avsikt med texten varit utan för vad som förmedlas i texten genom dess struktur, hur det förmedlas och vad som istället skulle kunna förmedlas. Man kan i strukturen upptäcka till exempel talordningar eller regelsystem som skapar gränser för vilka utsagor och positioner som är möjliga för att individer ska delta i diskursen. Diskursens gränser kan ange vad som är acceptabelt att säga i en viss kontext och vem som enligt talordningen är mest trovärdig när han/hon säger det (Börjesson, 2003). Dessa talordningar är kulturellt och historiskt konstruerade och varierar inom till exempel olika professioner och vetenskapliga discipliner (Sahlin, 1999).

Språket är inte enbart ett sätt att förmedla fakta om världen utan skapar dessutom den sociala världen, sociala identiteter och sociala relationer. Det är således genom att diskurser förändras som förändringar i den sociala världen sker (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Vårt sätt att tänka är starkt relaterat till våra handlingsmönster och vårt språk eftersom det som sägs inte bara avspeglar våra tankar utan även binder dem samman och begränsar dem. Inom en diskurs ingår därför både tanke, handling, språk och praktik (Sahlin, 1999).

Man kan skilja mellan hegemoniska diskurser och motdiskurser. Det offentliga utrymmet tillåter inte så många diskussioner och samtalsämnen samtidigt genom till exempel media eller politik. De hegemoniska diskurserna är de som dominerar på den offentliga agendan. Men eftersom vissa diskurser utelämnas från de offentliga diskussionerna hamnar de i skymundan. Motdiskurser avser de diskurser som har sina regler, gränser och argument men som invänder mot de hegemoniska diskursernas föreställningar och värden. Motdiskurser bildas ofta av grupper i underordnad position som inte släpps in i det offentliga samtalet (Sahlin, 1999).

Ett nyckelbegrepp i diskursteorin är *diskursiv kamp* och med det avses hur olika diskurser, alltså olika sätt att tala om ett fenomen kämpar för att nå dominans på fältet eller hegemoni som det inom diskursteorin benämns. En diskursiv konstruktion av världen är aldrig konstant bland annat beroende av språkets föränderlighet. En diskurs är ständigt i kontakt med andra diskurser och de strider ständigt med varandra för att deras sätt att representera den sociala verkligheten ska uppnå hegemoni. Därför kan ett socialt fenomen aldrig anses fullbordat eller fullständigt. Den sociala kampen om att nå den dominerande definitionen får sociala konsekvenser, bland annat eftersom en diskurs är ett bestämt sätt att förstå ett fenomen utesluts andra förståelser av samma fenomen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

2.3. Det sociala problemets karriär

Det finns två huvudriktningar av teorierna kring sociala problem. Den ena inriktningen är naturalistisk och ser grundläggande på naturen och samhället som identiska. Man ser på sociala problem som objektiva funktioner eller missförhållanden. Den andra inriktningen är teorier som beskriver hur sociala problem blir till genom kollektiva definitionsprocesser (Lindgren, 1993). Det senare betraktas som ett socialkonstruktivistiskt perspektiv och ur det har vi valt att ta avstamp i vår studie.

Blumer (1971) har med sin teori haft inflytande på hur sociala problem beskrivs. Teorin trycker på den offentliga debattens betydelse för ett socialt problems uppkomst. De sociala problemen i samhället framträder ur en kollektiv process enligt perspektivet och existerar enbart på villkor av hur de uppfattas och definieras i samhället. I processen genom vilken ett socialt problem blir synligt kan fem steg definieras, dessa steg är:

1. Framträdelsen av ett socialt problem
2. Legitimeringen av ett socialt problem
3. Mobilisering till handling
4. Formulering av en officiell handlingsplan
5. Förändring av den officiella handlingsplanen under dess empiriska implementering.

I tabellen ovan ser vi att det första och andra steget i processen innebär att ett socialt problem synliggörs och skapar offentlig debatt. Det tredje stadiet innebär att människor går samman för att få staten att i fjärde stadiet formulera en åtgärdsplan. Det sista stadiet innebär att denna åtgärds-

plan revideras utefter hur väl åtgärderna fallit ut. Det räcker dock inte med en allmän uppmärksamhet kring problemet för att det ska etableras. Det sociala problemet måste även få uppmärksamhet och legitimering från den offentliga diskursens viktiga arenor såsom massmedia, riksdag och regering eller någon övrig verkställande myndighet (Blumer, 1971 i Lindgren, 1993).

Spektor och Kitsuse (1987) har utvecklat tänkandet om sociala problems karriär vidare i två steg till att omfatta även vad som händer efter att den officiella åtgärdsplanen har tillämpats, de betonar aktörsgruppernas betydelse i processen. De anser vidare att ett socialt problem inte bara blir till utan att är ett resultat av aktörsgruppers förmåga att uttrycka missnöje och framhäva anspråk på hur problemet ska lösas. De hävdar att fenomenets väg till att bli ett socialt problem är en process kantad av aktiviteter som de kallar de för "claims-making activities". Ett socialt problem etableras genom att grupper hävdar deras existens och agerar därefter.

We define social problems as the activities of individuals or groups making assertions of grievance and claims with respect to some putative conditions (Spector & Kitsuse, 1987, sid. 75).

Det är alltså individen eller gruppen som avgör om ett tillstånd är ett missförhållande eller inte och det behövs ingen officiell instans för att från början bekräfta att de har rätt i sitt anspråk. Fyra steg kan definieras i det sociala problemets etablering. Det första stadiet karakteriseras av att en eller flera grupper hävdar existensen av ett missförhållande och definierar detta som oönskat eller skadligt. Gruppen/grupperna offentliggör dessa påståenden och följaktligen blossar en offentlig debatt upp som till slut övergår till att bli en allmän politisk fråga (Spector & Kitsuse, 1987). Dessa första aktiviteter handlar ofta om att förvandla sina privata bekymmer till allmänna problem. Det är viktigt att särskilja *personliga bekymmer* från *allmänna problem* (Mills, 1985 i Lindgren, 1993). De allmänna problemen finns i ett större sammanhang och är relaterade till "det sociala och historiska livets övergripande struktur" (Lindgren, 1993, sid. 38). Medan personliga bekymmer är relaterade till den enskilda individens behov av insatser i den personliga sfären och personens omedelbara närhet (Mills, 1985 i Lindgren, 1993). I en utveckling av detta resonemang är ett personligt problem av sådan art att varje familj eller individ måste hantera det oavsett vilken hjälp det finns att få från samhället. Medan ett kollektivt problem däremot är ett problem som samhället måste hantera oavsett den hjälp som individerna ger (Etzoni, 1976 i Lindgren, 1993). Dessa olika nivåer av problem blandas ofta ihop i dagens kultur. Ofta "personifierar" vi ett problem genom att tillskriva det till en individ istället för att se det som ett socialt problem eller ett samhällsproblem. Ett exempel på detta skulle kunna vara missbruk som lätt beskrivs som ett problem beroende på den enskilda individens tillkortakommanden men egentligen borde beskrivas som ett socialt problem som endast kan lösas genom strukturella förändringar på samhällsnivå. Det är långt ifrån alla försök att få individers eller grupper missförhållanden att accepteras som allmänna problem som lyckas. Om missförhållandet accepteras beror på hur väl gruppen lyckas med sina "claims-making activities". Det vill säga hur väl de lyckas få uppmärksamhet för sin fråga och presentera sina krav på ett bra sätt och skapa stridigheter för att få i gång en offentlig debatt (Spector & Kitsuse, 1987).

I processens andra stadium ger de missförhållanden som "överlevt" det första stadiet upphov till ytterligare aktiviteter som i sin tur kan leda till att de etableras som ett socialt problem. Huruvida detta lyckas beror på tre faktorer: makten hos de grupper som reser krav och anspråk, kravens natur, samt vilka strategier och metoder som används för att lyfta fram kraven. Stadiet kännetecknas av att någon officiell instans erkänner gruppens/gruppernas legitimitet som i sin tur kan

leda till att en offentlig utredning görs och förslag på reformer läggs fram. Detta kan således innebära att den grupp som från början gjorde anspråk på problemet förlorar kontrollen. Men det finns fortfarande en risk att problemet kan tyna bort utan att vinna erkännande (Spector & Kitsuse, 1987). I modellens tredje stadium uppkommer det nya krav och det görs nya anspråk, antingen av ursprungsgrupperna eller av nya grupper. Kraven riktas mot de enheter och instanser som har till uppgift att förändra det fastställda sociala problemet och de uttrycker sitt missnöje över hur den enheten eller instansen har hanterat deras problem. Det fjärde och sista stadiet i modellen tar samma aktörer som tidigare fört upp problemet på den offentliga agendan avstånd från de offentliga instansernas behandling av deras krav. Deras mål förskjuts istället och aktiviteten går ut på att skapa alternativa lösningar istället för att få samhällets officiella instanser att ingripa (Spector & Kitsuse, 1987).

Användningen av ett socialkonstruktivistiskt sätt att se på samhällsproblem innebär inte att man förnekar förekomsten av sociala missförhållanden eller att behov finns av förändrade insatser. Ansatsen är ett analytiskt perspektiv som försöker förklara och förstå hur och varför vissa fenomen får statusen som ett socialt problem medan det finns andra tillsynes allvarliga missförhållanden som aldrig uppnår det sociala problemets status. Vilket vidare resulterar i att det till exempel inte finns några åtgärdsprogram från offentliga instanser för missförhållande som misslyckats i sina "claims-making" aktiviteter (Lindgren, 1993). Processen beskrivs i form av aktiviteter som sker kollektivt för att till slut få fenomenet att erhålla statusen för ett socialt problem.

Ytterligare en betydelsefull aspekt vad gäller det sociala problemet etablering är att undersöka vem som äger problemet? Den som äger förmågan att skapa debatt och påverka den allmänna definitionen av ett problem är den som äger problemet. Den som äger problemet är alltså den som har makt nog att definiera och beskriva vad som ska uppfattas som ett problem. De finns dock somliga som försöker dölja sitt ägarskap på olika sätt för att kunna hålla sig i bakgrunden och för att skydda sina intressen (Gusfield, 1989). Ett exempel på detta är läkemedelsföretagens marknadsföring angående amfetaminpreparat som de aktivt försökt dölja sina egna intressen i. De har haft stor framgång och visar på hur stora organisationer förnekar de sociala problem som kan associeras med deras verksamhet (Lindgren, 1993).

Med ägarskapet av problemet följer alltså makten att definiera detsamma. Man bör dock skilja på begreppen *kausalt ansvar* och *politiskt ansvar*. Det kausala ansvaret beskriver föreställningar och åsikter om de omständigheter som är ursprunget till problemet. Det politiska ansvaret däremot svarar på frågan vad som skall göras. Begreppet visar på att någon person, grupp eller social instans är tvingad att göra något åt problemet. Gusfields analys av sociala problem innehåller ägarskap, orsakssammanhang och politiska plikter. Detta pekar på att sociala problem inte är objektiva fenomen utan skapats genom en process som gjort allmänheten medveten om problemet. Vårt sätt att tänka kring sociala problem är således i högsta grad ett resultat av kognitiva och institutionella processer (Lindgren, 1993).

Det kan sägas att vårt sätt att betrakta sociala problem kan härledas till en rad olika stadier och processer. Ett socialt problem konstrueras alltså och kan under vissa omständigheter göra karriär.

3. TIDIGARE FORSKNING

I denna studie görs en diskursanalys av fenomenet föräldraskap. Familjeforskningen i Sverige är omfattande idag och nedan redogör vi för några exempel som är omedelbart relaterat till vår studie.

Killén (2009) beskriver det förebyggande arbetet med utsatta familjer. I hennes perspektiv finns det viktiga förebyggande arbete som bedrivs i samarbete med föräldrar och barn på förskolor, skolor, barnavårdcentraler, vårdcentraler, fritidsverksamheter och andra institutioner. Fokus ligger på barn i åldern 0-7 år och deras föräldrar. Hon gör en definition av vad det förebyggande arbetet innehåller, till exempel innebär det att förebygga smärtsamma, frustrerande och konfliktfyllda relationer mellan omsorgspersoner och barn. Här betonas att barndomen varar i generationer och att det är ett av de viktigaste målen med det förebyggande arbetet att nästa generation får goda förutsättningar för att bli föräldrar. Vidare redogörs för olika uppfostringsätt som dominerat i Sverige sedan 1950-talet och framåt, från att barn skall synas men inte höras på 1950-talet till den auktoritativa uppfostringsstil som är idealet idag. Enligt forskningen ger denna typ av uppfostran känslomässigt balanserade, trygga och socialt välfungerande människor. De viktigaste föräldrafunktionerna fastslås vara att se barnet som det är, att engagera sig i barnet på ett känslomässigt positivt sätt, att hysa empati för barnet och att ha realistiska förväntningar på barnet och vad det klarar av. De teoretiska grunderna för hur samspelelement mellan barn och förälder skall betraktas hittas i anknytningsteorin. Dessa har stor betydelse för barns utveckling och hur man kan arbeta förebyggande för att stärka anknytning.

Om hur den moderna familjen fungerar ur olika perspektiv har Bäck-Wiklund (2003) bedrivit omfattande forskning. Hon framställer den senmoderna familjens inneboende motsättningar av omsorg och individualisering. Detta görs genom tre berättelser som alla var och en för sig presenterar olika bilder av den senmoderna familjen och dess familjeliv. I en berättelse speglas den vardag där arbetslivet tar stor plats och hur detta skall gå att kombinera med ett familjeliv. I berättelsen konstrueras bilden av en tillvaro där familjeliv och arbetsliv är svårt att förena. Hon fastslår vidare att det i den moderna familjen är ett ständigt flöde av ansvar, kärlek och hat i ständigt föränderliga kombinationer, ibland i stora kedjor och ibland i små slutna enheter. Hon beskriver hur kärnfamiljen hamnat i kris från att ha ifrågasatts på 1970-talet till att mötas av oförstånd på 1990-talet och slutligen till att kraftigt ha försvagats på 2000-talet. Den nya "nätverksfamiljen" har växt fram genom uppbrottet av ursprungsfamiljen som tvingar till att ta nya kontakter för att utvidga sitt nätverk samt försök att upprätt hålla kontakten med gamla vänner och familj. De senaste decennierna har de grundläggande villkoren totalt förändrats för det stora flertalet familjer i Sverige. I detta sammanhang beskrivs den starka individualiseringen som en orsak till förändringen. Individens värde och rättigheter blir allt större i samhället, detta innebär att individen blir allt mer inordnad i sammanhang utanför familjen. Barnen går från att ha varit dem som föräldrar utövat barnuppfostran på till att bli medskapare av sin egen barndom och en representant för sig själva.

Johansson (2007) har beskrivit olika former av föräldraroller där framförallt den frånskilda pappan har vart i centrum. Han har också beskrivit den moderna familjens olika uppfostringsmönster och har identifierat två olika modeller för barnuppfostran som har präglat dagens samhälle. Dessa är två kontrasterande förhållningssätt till hur föräldra/barnrelationen bör se ut, som experterna Jesper Juul och Bent Hougaard erbjuder. Juul erbjuder en empatisk, barncentrerad och demokratisk uppfostringsmodell medan Hougaard erbjuder auktoritativ, kontrollerande och föräldracentrerad syn på uppfostran. Johansson identifierar också att det i samhället finns en bild av dagens föräldrar som en generation som inte kan sätta gränser för sina barn. En curlinggeneration som är

i stort behov av föräldrarådgivning, familjeterapi och Supernannies. En vanlig uppfattning är således att de problem och utmaningar som dagens föräldrar stöter på skiljer sig så mycket från tidigare generationer att man inte längre kan vända sig till den äldre generationen för hjälp. Länken och kontinuiteten mellan generationerna har försvunnit i dagens samhälle. Johansson resonerar kring den amerikanske sociologen Frank Furedi som undersökt den terapeutiska kulturen i det amerikanska samhället. Sociologen menar att det inte behövs några experter då föräldraskap är det naturligaste som finns. Föräldrarna måste bara få hjälp att lita på sin egen intuition. Furedis ståndpunkt är att det bland annat är rådgivningsindustrin som har skapat dessa vilsna föräldrar som tappat tilliten till sig själva. Han talar till exempel om hyperföräldrar som ständigt oroar sig för att deras barn ska sluta andas och som gör allt för att skapa perfekta barn. Men föräldrarnas ansträngningar att sköta sina barn perfekt är förgäves då experterna alltid identifierar nya problem med tillhörande metoder. Detta är en högst tveksam position menar dock Johansson. Däremot pekar Johansson ut forskning och teorier om det kompetenta barnet som orsak till föräldrars upplevda krav på att vara flexibla, psykologiska, lyssnande, demokratiska och utbildade för att ta hand om barn.

Den moderna familjen och dess olika levnadsmönster har Roman (2003) gjort en intressant beskrivning av. Hennes forskning har ett könsperspektiv och beskriver ofta könssegregerade processer i såväl arbetsliv som familjeliv. Hon beskriver att kärnfamiljens betydelse minskar och den funktionsförlust som kärnfamiljen fått sedan den ifrågasattes kraftigt på 1970-talet. Hon beskriver de könsroller som format och omformat familjen i generationer och hur detta påverkat den moderna familjen idag. Hon beskriver att dagens familjeroller inte alls är givna utan att tiden kräver att familjemedlemmarna reflexivt antar olika roller beroende på vad situationen kräver. Därför kan man inte längre anta att familjer av idag är en homogen enhet utan familjerna är mer som öppna projekt där förändringar kan ske.

I Gleichmanns (2004) Avhandling om föräldraskap mellan styrning och samhällsomvandling skildras föräldraskap från slutet av 1950-talet och fram till 1990-talets slut. Avhandlingen syftar till att undersöka hur synsättet på föräldraskap framträtt genom tiden 1957-1997 och beskriva och analysera relationen mellan familj och samhälle under samma tidsperiod. Hon beskriver folkhälsoarbetets avgörande roll för det intresse som statsmakterna visar föräldraskapet. Detta växte fram under uppbyggnaden av folkhemmet, med hjälp av omfattande familjepolitiska insatser under denna tid skulle familjens förfall stoppas, folkhälsan räddas och nativiteten höjas och det nya folkhemmet växa fram. Idag placerar de moderna föräldrarna sina barn i förskolor där professionella utför observationer på barnet. Observationerna används sedan som samtalsunderlag tillsammans med pedagogerna. Att vara förälder är nu ett viktigt samhällsuppdrag som måste ske under tillsyn av samhällets professionella företrädare. Det är därför inte alls underligt att krav reses på föräldrastöd för att klara av denna uppgift. Gleichmann beskriver här hur föräldrautbildningen har gått från att beskrivas som en utbildning till att beskrivas som stöd i föräldraskapet, denna begrepps förskjutning betyder att samhället har en annan syn på föräldrar och styr föräldraskapet mer. I Avhandlingen hävdas att barnet nu ses som en framtida samhällsekonomisk tillgång och att föräldrar är villiga till utveckling av sig själva och sitt föräldraskap.

Även den amerikanska familjeforskningen är omfattande och ett exempel på detta är Fashimpars (2000) studie om det problemtyngda amerikanska föräldraskapet och effekterna av den föräldraträning som erbjuds. En annan stor tyngdpunkt i den internationella forskningen ligger på föräldraskap utifrån speciella förutsättningar till exempel som att bli förälder när man är tonåring (Paul, 1999).

4. METOD

4.1. Metodval

Vi har valt att använda en kvalitativ forskningsmetod. I vår studie vill vi försöka förstå och beskriva hur föräldraskapet idag kan liknas vid ett socialt problem som kräver insatser från samhällets sida. En textanalys kan utföras både som en kvalitativ metod och en kvantitativ men eftersom vi har för avsikt att komma nära det fenomen vi vill studera så är det lämpligare att välja en kvalitativ metod (Winther Jörgensen & Phillips, 2000).

Vi är intresserade av att studera ett fenomen i samhället och då vår förförståelse är att detta fenomen är socialt konstruerat valde vi en metod som bygger på ett social konstruktivistiskt förhållningssätt. För att nå studiens syfte tror vi att det bästa sättet är att analysera hur fenomenet har konstruerats i texter som vi vet att många föräldrar, idag och ända sedan 1970-talet, har haft tillgång till. Vi har plockat artiklar ur tidningen *Vi föräldrar* dels för att den speglar debatten kring föräldraskapet, men också för att nya infallsvinklar i föräldraskapsdebatten kan förväntas dyka upp tidigt här och har på så sätt även en drivande roll i konstruerandet av fenomenet. Vi vill också titta på hur texter som är skrivna av staten har konstruerat fenomenet då det speglar myndigheternas uppfattning och för att även dessa texter är delaktiga i fenomenets konstruktion. Vi har med detta i åtanke valt att använda metoden diskursanalys då den på ett bra sätt kan uppfylla vårt syfte och lämpar sig för att besvara våra frågeställningar.

4.2. Diskursanalys

Diskursanalysen är en av ett flertal andra teorier och metoder om kultur och samhälle som innefattas av det socialkonstruktivistiska perspektivet. Diskursanalysen kan förklaras som en paketslösning där metod och teori utgör en helhet. Med det menas att man inte kan bortse ifrån vissa filosofiska utgångspunkter då man använder diskursanalysen som metod i empiriska undersökningar. Bland annat så måste språkets funktion i den sociala konstruktionen av vår värld accepteras. Eftersom diskursanalys som metod inte helt kan skiljas från sin teori blir det därför en viss överlappning av dessa i denna studie (Winther Jörgensen & Phillips, 2000).

Diskursanalysen intresserar sig för hur en viss förståelse av ett fenomen blir till och hur denna förståelse kvalificerar sig och blir verklighet. Det är just detta som vi genom vår studie vill ta reda på kring fenomenet föräldraskap (Börjesson och Palmblad, 2007), hur kan föräldraskap idag förstås som ett socialt problem som kräver insatser från riksdag och regering? När man gör diskursanalyser så söker man inte efter den sanna verkligheten utan istället granskar man de mönster som träder fram ur det aktuella materialet. De mönster eller diskursiva framställningar av verkligheten som gör sig gällande i materialet kan sedan analyseras utifrån vilka sociala konsekvenser de får. I vår studie innebär detta att vi med diskursanalys som metod kan söka efter mönster i texternas språkuppbyggnad. De diskurser vi kan utvinna kommer att hjälpa oss att beskriva hur dagens bild av föräldraskap är konstruerad. På så sätt kan vi också analysera vilka konsekvenser dessa diskurser får för hur dagens föräldrar upplever och förstår sitt eget föräldraskap (Winther Jörgensen & Phillips, 2000).

I en diskursanalys är man inte intresserad av vad författaren av en text vill säga. Texten granskas istället för att se vad den underförstår, omöjliggör och implicerar (Potter & Wetherell, 1987). Det är alltså själva diskursen som är intressant att analysera (Winther Jörgensen & Phillips, 2000). Diskursanalysen är inte intresserad av hur verkligheten är utan hur den konstrueras och varför

den konstrueras på det sättet (Börjesson, 2003). Det handlar alltså om att upptäcka vilka mönster det finns i empirin och vilka de sociala konsekvenserna blir av olika diskursiva framställningar av verkligheten. Frågor som är relevanta att ställa inom diskursanalys är hur förståelse blir till, hur en diskurs kvalificerar sig till att uppfattas som sanning i ett särskilt sammanhang och hur vår omvärld skapas så att den upplevs självklar och objektiv (Börjesson & Palmblad, 2007). Diskursanalysen kan beskrivas som konsten att fånga det ”för-givet-tagna” (Sahlin, 1999).

Då man utgår ifrån att kunskapen om världen och verkligheten är konstruerad så uppstår samtidigt möjligheten att med diskursanalysen dekonstruera den, med detta menas att konstruktionerna plockas isär. Syftet med dekonstruktionen är att se hur fenomen genom konstruktioner byggts upp (Johansson, 2006). Det undersöks hur fenomenet kunde ha beskrivits och förståtts på andra sätt än det som uppfattats som det sanna (Börjesson, 2003). Dekonstruktion av ett fenomen kan göras genom att motsättningar och motsägelser eftersöks i empirin. Med denna metod ges en mer detaljerad bild av vad de sociala fenomen som undersöks består av (Johansson, 2006). Inom den diskursanalytiska teorin ser man dekonstruktion som motsatsen till hegemoni. Hegemonin strävar efter att konstruera självklara kunskaper medan dekonstruktion löser upp och ifrågasätter fenomen som anses naturliga och självklara. Dekonstruktion undersöker alltså hur en diskurs kan skapa en verklighet som vi tar för sann och letar efter en annan tolkningsram att förklara och beskriva fenomenet på. Om man definierar det som inte nämns i en text så kan det säga minst lika mycket som det som faktiskt sägs. Att upptäcka det som inte nämns kan dock vara en svårighet forskare som själva är en del av den diskurs de undersöker (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

4.3. Urval och tillvägagångssätt

Urval av texter

Vi har valt två typer av naturligt konstruerat material dels texter ur SOU-betänkanden och dels texter ur tidskriften *Vi föräldrar*. Med naturligt material menas den typ av material som har tillkommit utan forskarens påverkan till exempel böcker eller texter från tidskrifter till skillnad från konstruerat material där forskaren själv skapat materialet för sitt eget syfte genom till exempel intervjuer eller fokusgrupper (Potter & Wetherell, 1987).

It should be evident that discourse analysts work very frequently with records and documents of interaction, as opposed to material garnered from the researcher's own dealings with participants. Traditionally one of the most important advantages of collecting naturalistic records and data is the almost complete absence of researcher influence (Potter & Wetherell, 1987, sid. 162).

Det naturligt skapade materialet är alltså betydelsefullt i diskursanalys eftersom forskaren inte själv påverkat empirin (Potter & Wetherell, 1987). I ett av våra teoretiska perspektiv beskrivs hur ett socialt problem gör karriär genom en social process. Ett av stegen i denna process är att en officiell instans ska erkänna problemets legitimitet och vidare leda till en offentlig utredning med förslag på reformer (Spector & Kitsuse, 2001). Då ett betänkande från en SOU-utredning av föräldraskap måste anses vara ett sådant erkännande har vi valt att använda två betänkanden som empiri till vår uppsats. De betänkanden vi har valt kan även ge en bild av myndigheters syn på föräldraskap, det vill säga den officiella diskursen kring fenomenet. Tidskriften *Vi föräldrar* har vi valt för att också kunna ge en bild av hur den allmänna diskursen ser ut. Vi tror att det är betydelsefullt att titta på kopplingen mellan den allmänna och den officiella diskursen/debatten för att kunna se hur fenomenet föräldraskap konstruerats över tid.

För att se fenomenets eventuella förändringar över tid har vi valt att titta på två olika tidsperioder i *Vi föräldrar*. De två nedslag vi gjort är 1974-75 och det andra är 2007-08. Valet av dessa år beror på att det kommit ut betänkanden från SOU-utredningar från dessa tidsperioder, som behandlar det ämne som är vårt intresseområde. De två utredningarna som får representera fenomenet föräldraskap ur samhällets perspektiv är *Barnet - barnens livsmiljö* (1975:30) och *Föräldrastöden vinst för alla* (2008:131). Tidskriften *Vi föräldrar* har valts för att representera den allmänna diskursen. Valet av de årgångar vi studerat av *Vi föräldrar* baseras på att de är från de år som de offentliga betänkandena kom ut. Valet av tidskriften *Vi föräldrar* låg nära till hands då den i dagsläget är störst i sin genre med en räckvidd på 178 000 läsare per upplaga och är den äldsta föräldratidning i Sverige med start 1968 (Personlig kommunikation, Bergstrand, 090318). Då tidningen förmedlar både föräldrars och experters åsikter om och upplevelser av föräldraskapet är tidningen betydelsefull för den allmänna diskursen då den både speglar och formar den. Urvalet från tidningen består av artiklar innehållande ledare, intervjuer, frågespalter och reportage från de aktuella åren. Vi valde således bort reklam, annonser, produktinformation och bokrecensioner eftersom materialet annars skulle ha blivit alltför omfattande. Vi har valt att hädanefter genomgående kalla de olika typerna av material för texter.

Urvalsprocessen har skett i två steg. Det första steget var att konstruera ett urvalsinstrument för texterna i *Vi föräldrar*. Vi började med att välja ut ett antal ord och begrepp som vi ansåg vara relevanta för att ringa in fenomenet föräldraskap. Dessa ord valdes utifrån att de är vanligt förekommande i diskussioner och texter om föräldraskap. De ord och begrepp vi valt anser vi innefattas i fenomenet föräldraskap och består av både olika synonymer och olika variationer av ord, som skett på grund av språkets förändring och utveckling över tid (Winter Jörgensen & Phillips, 2000). I vissa texter från 70-talet diskuteras till exempel ämnet uppfostran och i texterna från 2000-talet finns diskussioner som vi uppfattar handla om samma ämne men benämns istället som metod. Vi har förhållit oss till detta som en språkutveckling snarare än diskussioner kring två skilda ämnen. Anledningen till att vi har med så många synonyma ord är att vi ville vara så inkluderande vi kunde för att inte gå miste om någon text som kunde bidra med förståelse av fenomenet (Potter & Wetherell, 1987). Av de ord och begrepp som valdes ut skapades en lista som sedan delades in i olika grupper enligt tabell 1 nedan. Överst står huvudordet föräldraskap då hela listan syftar till att fånga in och belysa detta fenomen. Därefter delades orden in i tre grupper, med var sin ämnesrubrik som indikerar vilka ord som är insorterade i gruppen.

Tabell 1.

FÖRÄLDRASKAP

1. Familjeliv	Familjeliv	Familjebild
	Familjerelationer	Relationer
	Samliv	Samlevnad
2. Föräldraroller	Föräldraskap	Förällder.
	Föräldraroll	Roll
	Mammaroll	Modersroll
	Papparoll	Fadersroll
3. Uppfostran	Uppfostran	Metod
	Gränser	Gränssättning
	Samvaro	Samspel

För att vårt urval av texter skulle få ett innehåll som var så relevant som möjligt i förhållande till att representera och ringa in fenomenet föräldraskap sattes kvalificeringskriterier upp. Kriteriet för de texter som inkluderats i vår empiri var att de skulle innehålla minst ett ord ur två skilda ämnesgrupper. Om en text till exempel innehöll ordet relation ur grupp ett och ordet gränssättning ur grupp tre så kvalificerar den sig till att ingå i empirin. Vi anser att det är viktigt för uppsatsens validitet att vi inte valt texter efter eget gottfinnande.

Efter skapandet av urvalsinstrumentet gjordes urvalet som var det andra och sista steget i processen. Alla 52 tidskrifter lästes igenom och sorterade ut de texter som kvalificerade sig att ingå i vår empiri enligt ovanstående urvalsinstrument. Dessa texter kopierade vi sedan ur tidningarna. Resultatet blev sammanlagt 40 stycken artiklar, 15 stycken från 70-talet och 25 stycken från 2000-talet. Den ojämna fördelningen kan förklaras med att tidskriften nu mer är betydligt mer omfångsrik och innehåller många fler artiklar och reportage än under 70-talet.

Det finns vissa svårigheter kopplade till denna typ av urvalsprocess, då man aldrig kan garantera att urvalet kan upprepas med exakthet vid ett senare tillfälle. Vi har dock försökt att skapa ett så säkert och transparent urval som möjligt genom urvalsinstrumentet och redogörelsen för hur det har använts.

Analytiskt tillvägagångssätt

Det finns inget förutbestämt tekniskt förfarande för hur en diskursanalys ska gå till (Potter & Wetherell, 1987). De tekniker som behövs utvecklar forskaren medan han/hon försöker begrippliggöra empirin och identifiera teman utifrån vilka det är meningsfullt att organisera texten. Det enda man säkert vet är att analysen kräver mycket noggrann närläsning och omläsning. En viktig del av processen är att författarna kritiskt undersöker sin egen förförståelse. I analysen måste forskaren ständigt ställa sig frågan: Varför läser jag detta stycke på det här sättet (Potter & Wetherell, 1987)?

Inom hermeneutiken talar man om den hermeneutiska cirkeln som betecknar hur förståelse blir till och fördjupas. Förståelsen av texter skapas genom en tolkningsprocess där ett konstant pendlande mellan helheten och delarna i texten ständigt ökar förståelsen. För att förstå textens delar måste de tolkas utifrån textens helhet och när delarna förstås fördjupas också förståelsen av helheten. På samma sätt påverkar den nya förståelsen av helheten återigen tolkningen av delarna och så vidare. Det finns en vidareutveckling av denna modell för förståelsen av text till att istället främst handla om förhållandet mellan läsare och text. Tolkaren själv får en avgörande position i förståelseprocessen då hans/hennes förförståelse är avgörande för att kunna tolka och förstå texten alls. Pendeln slår alltså istället mellan läsaren och texten. När förståelsen av texten fördjupas utvecklar den även läsarens förståelse av sig själv, sin förförståelse och kulturella utgångspunkt (Thomassen, 2007). Arbetet med att tolka våra texter är format efter denna modell. Först läste vi alla texter i sin helhet för att försöka få någon form av helhetsupplevelse av vad de sammantaget handlar om utifrån de olika delarna. Under vårt analysarbete har vi provat oss fram genom att sortera och koda vårt material för att sedan efter omläsning sortera på ett nytt sätt och läsa om igen och så vidare. På så sätt har vi pendlat mellan delarna och helheten och samtidigt fördjupat vår förståelse av texterna.

När vi läst igenom alla texter upprepade gånger och provat oss fram, lyckades vi till slut urskilja olika teman i texterna som vi ansåg relevanta för materialet samtidigt som de är centrala för upp-

satsen syfte. Dessa teman blev familjerelationer, föräldraroller, barnuppfostran och samliv ur *Vi föräldrar*. Vi valde att de båda SOU-betänkandena, Barnens livsmiljö (1975:30) och Föräldrastöd – en vinst för alla (2008:131), fick utgöra var sitt eget tema. Därefter delade vi upp årgångarna av *Vi föräldrar* var för sig och närläste texterna utifrån de olika temana och markerade med olika färgpennor i texterna vilka delar i texterna som kunde sorteras in under respektive tema. När vi gjort detta fokuserade vi på ett tema i taget, inklusive SOU-betänkandena, i vår läsning för att kunna urskilja de olika diskurserna i respektive tema. Viktigt är som tidigare nämnts att komma ihåg är att diskurserna är analytiska konstruktioner och inte får uppfattas som objektiva (Sahlin, 1999).

Materialet har analyserats både genom att kreativt associera och samtidigt systematiskt kartlägga. I läsningen av texterna har vi sökt efter samstämmighet i tankemönster, variationer och avvikelser från dessa. Vi har utforskat vad texterna handlar om och hur de behandlar ämnet och försökt tydliggöra de konstruktioner som är försanthållande och skapar förståelseramar för texterna (Johansson, 2006). I vårt resultatavsnitt belyser vi de diskurser som vi finner särskilt intressanta och kan härledas till våra frågeställningar. Vi har valt att beskriva dessa diskurser och sedan ange citat ur texterna som vi anser är karakteristiska för diskursen. Vi har även problematiserat diskurserna genom att ange motdiskurser och hotbilder till eller avvikelser från för de olika diskurserna.

4.4. Validitet

Inom kvantitativ forskning har studier hög validitet om forskaren mätt det han haft för avsikt att mäta. Utifrån denna definition kan man inte pröva validiteten i kvalitativ forskning då dess resultat inte mäts i siffror. För att begreppet validitet ska bli användbart i kvalitativforskning krävs ett bredare perspektiv på begreppets innebörd. Istället för att begreppet beskriver om en metod undersöker vad den är avsedd att undersöka, får begreppet beskriva om forskarens observationer verkligen speglar de fenomen som han haft för avsikt att spegla (Kvale, 1997). Ytterligare ett perspektiv på validitet är om en forskningsrapport utifrån en kvalitativ metod ger en tydlig bild av det studerade fenomenet genom sina beskrivningar, kategoriseringar och analyser (Larsson, 2005). För att säkerställa validitet har vi varit noggranna med att beskriva föräldraskap ur olika perspektiv, såsom den allmänna såväl som den offentliga diskursen runt fenomenet. En annan validitetsfråga är att se om de teoretiska referensramarna logiskt går att härleda till undersökningens forskningsfrågor (Kvale, 1997). För att säkerställa en god validitet har vi tänkt mycket på vårt val av teori för att den skall svara väl mot studiens syfte och frågeställningar.

Man kan vidare skilja mellan inre och yttre validitet vilka även kallas för logisk validitet och begreppsvaliditet. Den inre validiteten syftar till det mer konkreta som om forskaren till exempel ställt sina frågor till rätt grupper av människor eller att rätt mätinstrument använts. Validitetens utsträckning reduceras på detta sätt till forskarens personliga bedömning av överensstämmelsen mellan teori och empiri. I vår studie motsvaras detta av de kriterier vi ställde upp för urval av texter samt den analysmodell bestående av delar och helhet som vi applicerat på vårt material och som är tydligt kopplade till studiens syfte och frågeställningar. Vi har kritiskt granskat våra urvalskriterier för att säkerställa att vi ringat in rätt fenomen och noggrant genomfört vår analys efter vår modell. Den yttre validiteten syftar mer till forskningens helhet och huruvida man kan göra några generaliseringar kring studiens resultat (Svenning, 2003). Den yttre validiteten kan vara svår att uppnå i en studie som denna då forskarens eget tolkningsfilter har stor betydelse för diskursanalysen som metod. Denna studie är resultatet av ett sätt att betrakta fenomenet och kan därför inte anses som generaliserbart.

Med ett konstruktivistiskt perspektiv är man inte källkritisk på så sätt att vissa texter bedöms vara mer sanningsenliga och ligga närmare verkligheten än andra. Istället ser man alla texter, oavsett om det kommer från en skvallertidning eller en avhandling, som delar av verkligheten. Alla texter oavsett författare eller avsändare försöker att säga något om verkligheten (Börjesson, 2003). Diskursanalysen öppnar på så sätt upp för att kunna variera och kombinera olika typer av material. Inget material är mer tillförlitligt än något annat eftersom det för forskaren handlar om att använda det utifrån sina egna syften. Biasproblem, såsom snedvridning av forskningsresultat till följd av metodiska procedurfel i till exempel urvalet, blir därför inte aktuella. I studien har vi valt att kombinera texter från tidskrifter som skall spegla den allmänna diskursen och SOU-betänkanden som skall spegla den officiella diskursen. På detta sätt har vi i denna studie gjort ansats till att variera och kombinera olika material för att ytterligare öka validiteten.

Om forskaren själv tillhör den kultur han vill undersöka kan mycket av materialet te sig som självklarheter. Men eftersom det är de utsagor som helt naturligt accepteras som ”sanning” som forskaren vill avslöja är det viktigt att forskaren försöker distansera sig från materialet i största möjliga mån (Winther Jörgensen & Phillips, 2000). För att validera våra resultat krävs att vi gör dem genomskinliga för läsaren. Detta görs bäst i en diskursanalys genom att forskaren reflekterar över och sedan redovisar hur han själv förhåller sig till de diskurser han undersöker och vilka konsekvenser dennes ståndpunkt får för analysen (Winther Jörgensen & Phillips, 2000). Vi har genom att noga redovisa vår förståelse på olika plan försökt att få läsaren att förstå vilka förutsättningar vi haft. Samt att redovisa för den tidigare forskning vi läst för att på så sätt kunna förstå vilken kunskap vi redan har i ämnet.

4.5. Reliabilitet

Reliabilitet i en undersökning innebär att dess resultat är tillförlitliga på så sätt att om undersökningen görs igen med samma syfte och metoder så ska resultatet bli det samma, med undantag för om det skett förändringar i populationen (Svenning, 2003). I kvalitativ forskning kan dock inte reliabiliteten avgöras på något enkelt och tydligt sätt. Då diskursanalys innebär en tolkning av texters konstruktioner kan man förvänta sig att andra läsare av samma text kommer att göra andra tolkningar, det ingår i paketet. Reliabilitetsfrågan är därför inte relevant att diskutera i diskursanalys (Larsson, 2005). Vi har skapat ett urvalsinstrument för våra texter för att ha en så tydlig modell som möjligt för urvalet. Dock kan man inte säkerställa att någon annan forskare skulle utarbeta exakt samma urval även om de hade samma material som vi har haft till vårt förfogande.

4.6. Etiska överväganden

Vetenskapsrådets etiska riktlinjer för forskning har vi i denna studie inte funnit relevant att ta i beaktande då det inte föreligger några informanter eller intervjuarproblematik i vår studie. Materialet består av redan tryckta offentliga texter och det har därför inte varit nödvändigt att inhämta samtycke från författarna. Vi har försökt att göra vår forskningsprocess tydlig för läsaren och det har varit viktigt att använda oss av vårt material på ett ansvarsfullt sätt. I en diskursanalytisk studie är det forskarens eget tolknings filter som används och det är vår förhoppning att vi tydliggjort detta och på så sätt visat respekt för texternas ursprungliga syfte.

5. RESULTAT

5.1. Karriär som familjeideal

Familjerelationer 1974 och 1975

I detta avsnitt beskrivs konstruktionerna av de olika familjerelationer som framträtt ur texterna. De två diskurser inom familjerelationer som framträtt har vi valt att kalla *den jämlika familjen* och *den gammalmodiga familjen*.

Den jämlika familjen – på arbetet och hemma

I texterna har bilder av familjer där föräldrarna strävar efter att bli mer jämlika med varandra och även med barnen varit vanligt förekommande. Dessa framstår som moderna familjer under denna tidsperiod och framförallt kvinnan gör anspråk på sin självständighet. Mamman i familjen börjar gå ut i arbetslivet och pappan börjar visa mer intresse för sin familj och sitt föräldraskap jämfört med tidigare. Dock har det utkristalliserats två olika typer av familjerelationer som gör anspråk på jämlikhet. Den ena av dessa familjer konstrueras som jämlik eftersom bägge föräldrarna får möjlighet att satsa på sina karriärer och den andra konstrueras som jämlik på grund av sina värderingar bland annat i förhållande till ansvaret för barnens uppfostran.

I den första konstruktionen av en jämlik familj arbetar båda föräldrarna och barnen går på daghem. De är jämlika på så sätt att båda föräldrarna är karriärmänniskor och ofta har jobbet med sig hem. Familjen har ett inrutat schema för att få vardagen att gå ihop och man har bestämda klockslag och rutiner för allt. De åldersadekvata vredesutbrott som kan komma från barnen finns det inte utrymme för i det späckade schemat. Båda föräldrarna trivs med att arbeta och de anser att det är bra för barnen att vara på dagis med personal som är utbildad för att ta hand om barn. Mamman som var hemma under spädbarnstiden, beskriver att hon upplevde det som jobbigt. Följande citat får illustrera hur föräldrarna ser på sin familjesituation:

Lena: Men vi tycker inte att vi har för lite tid med varandra. Jag ser inte jobbet som en konkurrent. Jag gillar mitt arbete och det är det som gör att jag kan känna mig som en nöjd och självständig varelse.

Georg: För mig vore det en mardröm att vara gift med en hemmafru utan intressen utanför hemmet.

Citatet visar att mamman i familjen inte ser sitt jobb som en konkurrent till familjelivet, detta kan tolkas som att hon tycker att arbetet är lika viktigt som familjen. Hon säger vidare att det är jobbet som gör henne nöjd, med det uttalandet går hon emot den ganska vanliga bilden av att mödrar blir lyckligast av att vara med sina barn. Att arbetet gör att hon känner sig självständig innebär indirekt att hon ser på hemmafruar som osjälvständiga varelser. Den ståndpunkten verkar pappan här dela med henne då hans bild av hemmafruar är att de enbart är intresserade av hushållsarbete och barn. Han konstruerar en bild av hemmafrun som ganska tråkig. Det förefaller som om det är jobbet som gör en människa intressant vid mitten av 70-talet.

Ovan har redogjorts för den typ av familj som är jämlik genom föräldrarnas lika villkor i arbetslivet och nu följer en beskrivning av en familj som är jämlik på basis av sina värderingar i hemmet. Denna konstruktion av den jämlika familjen består av en hemmafru och en försörjande man. De är jämlika på så sätt att de delar på ansvaret och jobbet med barnen så långt det är möjligt när

mannen arbetar. De diskuterar ofta uppfostringsfrågor och de vill framstå som jämlika inför barnen. Föräldrarna skulle vilja ha mer egen tid med vart och ett av barnen oftare men vill även ha mer tid med varandra. De har varit gifta i 10 år men upplever sig fortfarande ha mycket att prata om och de tycker att deras förhållande har blivit bättre och bättre. Följande citat visar hur föräldrarna upplever sin relation:

Mette: Jag tror inte vi har grälat en enda gång, inte i den bemärkelsen som jag lägger i att gräla. [...] Det tror jag inte vi har, för vi talar ju om allt. Vi står inte ut med att ha ett gammalt skelett i garderoben.

Bengt: Att det inte blir prestige och maktkamp tror jag är det viktigaste.

Detta citat visar på att föräldrarna resonerar och diskuterar istället för att gräla. De kan också erkänna när de har fel utan att känna att det blir ett nederlag och en prestigeförlust. Citatet visar på att föräldrarna samarbetar bra och respekterar varandra, de spelar i samma lag istället för att kämpa emot varandra. Men samtidigt som den jämlika familjen konstrueras som en familj där man respekterar varandra och hjälps åt så konstrueras de inte en bild av att familjelivet och dess relationer är lätta att handskas med. Föräldrarna tycker att föräldrskapet är viktigt och anstränger sig för att vara bra föräldrar men att de inte alltid vet hur de ska vara, detta visar följande citat:

Kristina: Ibland kan det kännas som att barnen äter upp en. När man inte får vara ensam ens på toaletten. Det som gör att jag ibland förlorar tålamodet är att dom liksom aldrig slutar att kräva. Dom ska bara ha mer och mer [...] Det är svårt att vara en bra förälder. [...] Man har ingen att vända sig till för att få hjälp heller. Och man kan känna sig rätt maktlös.

Detta citat visar att denna mamma verkar känna sig väldigt frustrerad och nästan arg på sina barn. Hon säger att hon inte har någon att vända sig till för hjälp. Detta indikerar att hon önskar att det fanns någon att vända sig till. Intressant är att föräldrarna å ena sidan uppfattar sig som jämlika i förhållande till varandra men att mamman å andra sidan upplever sig som maktlös i förhållande till barnen. Värt att notera är också att pappan inte känner sig maktlös utan endast mamman.

Den gammalmodiga familjen

Förutom den jämlika familjen har en annan diskurs inom familjerelationer framträtt tydligt i vårt material. Vi har valt att kalla denna för den gammalmodiga familjen då de själva beskriver sig som gammalmodiga. Denna familj består av en man som arbetar väldigt mycket och en hemmafru som tar fullt ansvar för hem och barn. Frun började redan när de träffades att skämma bort mannen genom att pyssla om honom och passa upp på honom. Detta ångrar hon ibland eftersom det är svårt att få hjälp i hemmet när hon väl behöver det. Det är dock mannen som står för att leka och busa med barnen eftersom frun inte tycker om att göra detta. Frun är den som har sista ordet i de flesta frågor och skulle inte stå ut med en man som försökte bestämma över henne. Mannen i sin tur trivs bra med att frun styr och ställer och att han får saker och ting fixade åt sig. De beskriver sitt äktenskap som lugnare än de flesta och att de talar ut om allting. Det uttrycker sig på följande sätt:

Ove: Jag är medveten om att Gunilla får ta hela ansvaret för barnen.

Gunilla: Men jag känner mig inte tvingad till det. Jag tycker att det är roligt att vara hemma. Vill inte missa Martins utveckling som jag gjorde med Ulrikas. Det är ruskigt

att det värderas så lågt att vara hemma och ta hand om barn. [...] Jag vet vilken trygghet det innebär att ha en mamma att komma hem till.

Intressant i detta citat är att frun känner ett behov att påpeka att hon inte känner sig tvingad till att vara hemma. Det tyder på att hon upplever ett behov att försvara sitt val inför andra som anser att man bara är hemma om man tvingas till det. Mamman anser också att det är ruskigt att det värderas så lågt att vara hemma med sina barn. Detta indikerar att hon tycker att det är fel av mammor som lämnar sina barn på daghem för att kunna arbeta. Men samtidigt som mamman i den gammalmodiga familjen tycker att det är roligt att vara hemma och att hennes äktenskap är bättre än de flesta andras, så erkänner hon att hon ibland kan bli förbannad på sin man, som sitter på sitt kontor när hon får vara hemma med allt ansvar och alla beslut. Hon uttrycker sig på följande sätt:

Gunilla: Ove blir sällan förbannad. Men ibland får jag hemskt dåligt samvete över allt elakt jag säger. Ove blir nog ledsen fast han inte visar det.

Detta citat indikerar en motdiskurs genom att hon kanske inte alltid tycker att det är jätteroligt och bra att vara hemmafru med allt ansvar och arbete som det innebär. Detta trots att hon är tydlig med att det är självvalt och att hon tycker att det är roligt att vara hemma. Dessutom tyder uttalandet också på att hon och hennes man kanske inte alls talar ut om allt som de upplever att de gör, då det bara är en gissning att hennes man blir ledsen när hon är elak.

Familjerelationer 2007 och 2008

Under temat familjerelationer framträder en diskurs ur texterna som förefaller vara hegemonisk från 2000-talet. Detta är *den moderna familjen* som kännetecknas av att båda föräldrarna självklart arbetar men att det fortfarande är mamman som tar störst ansvar för hemmet och barnen. Dessutom målas en bild upp av barnen som en börda i familjelivet.

Den moderna familjen - barn är en börda

Den moderna familjen konstrueras alltså som en familj där båda föräldrarna arbetar och barnen går i förskola och skola. Familjen framställs som strikt bunden till dagliga rutiner för att alla familjemedlemmar skall kunna få sin egna tid. I texterna förordas att scheman läggs upp för att försäkra sig om att både mamman och pappan ska hinna ägna sig åt sina fritidsintressen. Det är också viktigt att barnen har fritidsintressen och att de har många kamrater. Förutom att föräldrarna ska hinna med att sköta sitt arbete, sina barn och sitt hem ska den moderna familjen också leva upp till idealet om att familjens sociala liv ska vara rikt. I texterna konstrueras en bild av att det är svårt att bli förälder och att det är krävande för parrelationen. Föräldraskapet framställs som mycket arbetskrävande och ansvarstyngt i texterna från 2000-talet. Framförallt beskrivs det som tungt att kombinera arbetsliv och familj. Kvinnorna bär fortfarande det tyngsta lasset i familjen, då de är hemma längst med barnen och har svårast att kombinera karriär med familjeliv. Det som framträder i texterna som lösningen är god planering av vardagen. Genom planering undviks irriteringsmoment kring vem som gör vad och hur mycket tid var och en av föräldrarna ägnar åt familjens gemensamma aktiviteter. Att fördela hemmets alla uppgifter ses i den moderna familjen som ett måste för att tillvaron ska fungera. Texterna domineras av frågeställningar och diskussioner kring hur livspusslet skall gå ihop. Svaret är god planering och struktur som lösning på allt från vilken förskola man ska välja åt sitt barn till hur man ska få ett bättre sexliv. Framställningar av föräldraskapets positiva sidor lyser med sin frånvaro i de allra flesta texterna. En familj som levt en längre tid i Norge upplever att synen där på familjers småbarnstid skiljer sig från den svenska, de beskriver detta på följande sätt.

I Norge är normen lång barnledighet och sedan deltidarbete. I Sverige är det mer kontroversiellt att prioritera familjen. Många är rädda för att tappa tempo i arbetslivet om man väljer att vara hemma länge och att barnen blir asociala av att inte vara i förskolan.

Detta citat tyder på att det finns en bild av att det skulle vara skadligt för barns utveckling om de är hemma med sina föräldrar för länge. Dessutom visar uttalandet om risken att tappa tempot i arbetslivet om man är hemma med barnen, att vikten av karriären kan mätas mot vikten av barnen. Genom konstruktionen av den moderna familjen i texterna kan det kännas relevant att ställa frågan om inte barnen ibland reduceras till ett störningsmoment i förhållande till karriär och fritidsintressen? Detta är förstås en förbjuden tanke för föräldrar att tänka och kanske finns den inte heller, men det ligger nära till hands med tanke på hur familjelivet konstrueras som något problemfyllt. Ett stort problem i den moderna familjen är alltså att det råder tidsbrist. Familjen slits mellan den egna tiden, familjens tid och tid för parrelationen. Följande citat från en mamma om hennes egen tid, som verkar vara öronmärkt, får illustrera hur tiden delas upp i egen tid och familjens tid.

Linda: Jag läser och slappar eller passa på att städa så att det inte inkräktar på helgen. Det är också viktigt att man gör saker tillsammans hela familjen.

I texterna konstrueras också en bild av att många föräldrar idag tar hjälp av en familjeterapeut för att lösa sin vardag. Terapeuten benämns ofta som coach och man kan resonera om varför det ordet idag upplevs som mer tilltalande. Kanske är det så att ordet coach inte upplevs som lika problemfokuserat, som om det inte handlade om att reda ut problematiska relationer. Ordet coacha kanske mer relateras till att få lite tips och att utvecklas i en relation. Detta är som sagt endast våra funderingar men coachen som figurerar i texterna säger att han finns till för att guida föräldraparen rätt i sin vardag inte för att arbeta med relationen. En pappa som blivit coachad säger följande i en intervju.

Niclas: Vi behövde hjälp med att hitta verktyg för att hantera olika situationer. Jag använder mig av något jag kallar on-off knappen. När jag kommer hem från jobbet och Åsa vart med barnen en hel dag är det avlastning hon vill ha. Då ägnar jag mig helt åt barnen, som är den bästa avkopplingen från jobbet.

Citatet ovan visar hur pappan använder sig av en särskild metod som dessutom har ett namn för att hantera övergången från sin arbetsroll till sin föräldraroll. Han beskriver att han har fått verktyg att hantera olika situationer. Detta uttalande skulle kanske med en mer problemfokuserad inställning kunna sägas på följande sätt: Vi har fått hjälp att lösa de problem vi har haft.

5.2. (O)balans i rollfördelningen

Föräldraroller 1974 och 1975

Från och med första juli 1974 fick alla pappor rätt att ta barnledigt från jobbet. I samband med detta blev den ”nya” papparollen ett väl omskrivet ämne i tidningen *Vi föräldrar*. Det skrivs att papparollen är på väg att förändras och att de ”nya” papporna väljer familjen framför yrkeskarriären, men att det finns ett stort tryck av traditioner. Bland annat så startas en serie i tidskriften som

kallas för ”Pappaskolan” och är tänkt att ge stöd till ”nya” pappor och hjälp till de ”gamla” pappor som vill bryta upp. I tidskrifterna ser vi att det finns två diskurser kring den nya papparollen. Den ena bilden som konstrueras i texterna av den nya rollen är att den är svår att anpassa sig till, medan en annan bild som målas upp konstruerar rollen som fri från problem. En tredje diskurs som är vanligt förekommande i texterna är konstruktionen av att kvinnan är den som blir lidande av de nya papparollerna. Diskurserna har vi valt att kalla *Nya papparollen, ingen dans på rosor*, *Nya papparollen, piece of cake* och *Nya papparollen, mamman betalar*.

Nya papparollen, ingen dans på rosor

En av diskurserna kring den nya papparollen beskriver hur papporna känner sig lurade av de reklambilder som finns av pappor. Bilderna visar pappor som ömt lutar sig över skötbordet där spädbarnet ligger och bilder av kamratpappor med armen runt skuldran på sin tonårsson. Många känner sig lurade av dessa reklambilder eftersom de ger falska idyllbilder av hemmapappans verdemödor. Bilderna visar bara de lyckliga stunderna och svåra barnsituationer och svåra barnåldrar faller helt bort. Dessa pappor har insett att den nya papparollen innebär så mycket mer än det rent praktiska hemarbetet. De upplever att den nya rollen är utforskad mark som ännu saknar tydliga konturer. Den gamla papparollen representerade kontroll, straff och patriarkalisk auktoritet och nu ska han på samma villkor som mamman ägna sig åt barnet både vad gäller vård och omsorg. Detta konstrueras i empirin som väldigt svårt och om han misslyckas står han utan fotfäste. Om han misslyckas kan han inte heller falla tillbaka på den traditionella papparollen eftersom han medvetet har förkastat den. Ett citat från en intervju med den kända svenska barnpsykiatern Gustav ”Skå” Jonsson får skildra detta:

Den unga pappan vill bryta med den stränga uppfostran han själv fick som barn. Lirka, prata förstånd, vara lekfarbror och kamrat. Men när ungen inte vill lyda, sova eller äta tar fadersorken slut. Och då smäller det, med skuldkänslor, presenter och ännu mer stoj och lek som följd.

Citatet skildrar hur den unga pappan på gott och ont försöker anpassa sig till den nya rollen. Men det indikerar också att papporna skulle ha mindre ork än mammorna och därför vara tvungna att ta till våld. Eller kan detta beteende tillskrivas de traditionella föräldrarollerna som är så till den milda grad inbyggda i ryggmärgen på papporna? Citatet visar att papporna plågas av skuldkänslor efteråt om de tappat tålamodet och därför måste kompensera sina barn. Det är intressant att fundera över om den ”nya” rollen skapar en pappa som pendlar mellan att skämma bort barnet med presenter och att slå det.

Nya papparollen, piece of cake

I avsnittet ovan presenteras en konstruktion av den nya papparollen som problematisk, men i texterna förmedlades även en motdiskurs till detta. Nämligen en bild av hemmapappan som inte alls upplever arbetsuppgifterna som något märkvärdigt. Att vara hemma med en bebis beskrivs snarare som ett skönt avbrott i vardagen från ett stressigt jobb. Pappan ger barnet mat, byter blöja på det och städar hemmet och sen är det inte mycket mer med det. Pappan har en avspänd inställning till sin papparoll och tycker inte att det gör något om han gör fel eftersom ändå ingen ser det. Han läser sig till det mesta och lär sig efter hand. Nedan följer ett citat från en journalist som intervjuat en man som upplever sin papparoll enligt konstruktionen ovan:

Kanske säger detta något om de olika föräldraroller vi har att leva upp till. Mamman har sina egna och omgivningens krav och förväntningar på att hon från början ska

vara den kapabla supermamman, född till att sköta små barn. Pappan känner inte den pressen, bara det faktum att han är hemma gör honom till hjälte.

Citatet visar en tydlig motbild till den tidigare konstruktionen där det var svårt att anpassa sig till den nya rollen som hemmapappa. Detta citat menar att det är lättare för en man att känna sig nöjd med sin insats som pappa då han slipper omgivningens krav och förväntningar på att ha kapaciteten medfödd som kvinnan förväntas ha. Tvärtom förväntar sig ingen att mannen ska klara det lika bra som kvinnan på grund av de gamla traditionernas konstruktion av mannen. Det blir på så sätt lättare att leva upptill föräldrarollen som pappa än som mamma.

Nya papparollen, mamman betalar

Den nya papparollen konstrueras enligt ovan på två helt skilda sätt men i texterna konstrueras även en bild av att mammorna blir lidande av den nya papparollen. Konstruktionen av en kvinna som drabbas hårt av att båda föräldrarna arbetar utanför hemmet återkommer i texterna. Den nya familjebilden har medfört påfrestningar på kvinnan genom att det ställs dubbla förväntningar på henne. Det ena är att klara sin yrkesroll och det andra är att samtidigt vara en god mor som självklart är centralgestalten för barnet. Sådana förväntningar på pappan att han samtidigt som han jobbar också ska vara en "god far" existerar inte. Men när papporna börjar vara hemma med barnen så händer det ju också att barnen föredrar sina fäder framför sina mammor. Detta ställer till det känslomässigt för mammorna som trots den nya rollen på arbetsmarknaden släpar på de gamla förväntningarna i mammarollen:

Märit: Då blev tecknen så tydliga att det för skams skull inte gick att låtsas som ingenting längre, det var bara pappa som dög. Det låg så nära till hands att känna sig som en "dålig mor" och allt det där.

Citatet ovan visar hur smärtsamt det är för mamman att barnet väljer pappan framför henne, så smärtsamt att hon har försökt att förtränga det. Hon förknippar barnets val av pappan med att hon misslyckats med sitt moderskap. Bakom denna tanke om misslyckande ligger det en värdering att mamman ska vara den som naturligt betyder mest för barnet. Dessa värderingar tar dock inte hänsyn till yttre omständigheter som förändringar av föräldrarollerna och att mamman inte längre självklart är den som spenderar mest tid med barnet.

Föräldraroller 2007 och 2008

Vår uppfattning är att konstruktionen av föräldraroller på 2000-talet färdats lång väg bort från de diskurser som framträdde i texterna på 70-talet. Särskilt är det bilden av papparollen som har förändrats och målas nu upp som en ansvarstagande person i och utanför hemmet. Men om man bryter isär denna bild av pappan som deltagande så framträder en annan bild där han faktiskt inte tar lika mycket ansvar i hemmet. Ur texterna från 2000-talet har således två diskurser framträtt kring föräldrarollerna, vi har valt att kalla dessa för *den stressade och kravfyllda mamman* och *den (icke) deltagande pappan*.

Den stressade och kravfyllda mamman

En stark diskurs är bilden av den stressade och kravfyllda mamman. Bilden målas i texterna upp av mamman som en självständig, stark och glamorös varelse med en viktig karriär, men denna konstruktion har även en motdiskurs som strider kraftigt mot detta. Kvinnorna i texterna framstår som mer etablerade på arbetsmarknaden men har också fler krav på sig än tidigare. På följande sätt uttrycker sig en mamma i en intervju om sin mammaroll.

Petra: Det är så himla tidspressande att få ihop det. Att klara att leva upp till de ideal vi har. [...] kraven kommer från alla håll. Som mamma vill jag ge barnen de jag själv fick, ett hem med dofter från mat och bak. Jag känner mig pressad att leva upp till det

Mamman i citatet ovan beskriver hur hon trots att hon inte lever som hemmafru kämpar för att leva upp till de ideal hemmafrurollen tidigare inneburit. Utifrån detta är det lätt att förstå varför denna mamma känner sig stressad då hon försöker leva upp till två roller samtidigt, den ena som arbetande kvinna och den andra som hemmafru. I texten är det dock få kvinnor som konstrueras som upprörda över hur samhället skapat detta stressade föräldraskap och istället riktar kvinnorna kritiken mot sig själva då de har svårt att leva upp till de dubbla rollerna. De känner därför att de behöver mer stöd i sitt föräldraskap. Ylva Elvin-Novack filosofie doktor i psykologi säger så här om dagens mammaroll i en av våra texter.

Dagens mammaroll är fullspäckad. Vi vill göra allt på en gång, samtidigt vill vi tillbringa mycket tid med barnen. Det är en svår kombination. Män får också barn, men för dem är papparollen mer valfri, den tillåter ett arbetsliv där föräldraskapet inte är helt delat.

Detta citat visar på att det fortfarande inte är jämvikt i fördelningen av arbetet i hemmet. Mammorna jobbar i och för sig som papporna gör, men verkar samtidigt ta det största ansvaret för barnen. Denna ojämlika mammaroll som är fullspäckad med krav och ideal verkar snarare ha ökat än ha minskat över åren.

Den (icke) deltagande pappan.

Ovan redogörs för den mammaroll som i texterna konstrueras som mycket kravfylld. Bilden av papparollen konstrueras i texterna under 2000-talet som att det nu är självklart att pappan är aktiv och tar del i sina barns liv och dessutom tar de ut föräldraledighet i större utsträckning idag än de gjorde för drygt 30 år sedan. Men papporna verkar dock inte ännu fullt ut ta halva föräldraansvaret, utan glider lite på sidan. I en artikel beskriver till exempel en pappa sin föräldraledighet som en chans att lära känna sitt barn och att få en lång ledighet från arbetet. Diskussioner i tidningen förs kring att fortsätta utvecklingen mot mer jämställda föräldraroller. Det konstrueras i texterna en bild av att mammorna i sin kamp att leva upp till idealbilden som huvudpersonen i barnens liv inte ger papporna chansen. Papporna i sin tur, fastslås det i texten, måste kräva att få ta halva föräldraansvaret och inte längre acceptera rollen som mamma-assistent. Konstruktionen visar att det fortfarande inte är accepterat för en mamma att inte ta ut sin föräldraledighet, eller att "bara" vara helgförälder om föräldrarna separerar. Papparollen konstrueras däremot fortfarande som valbar. Att vara en bra pappa innefattar inte samma faktorer som att vara en bra mamma. Nedanstående citat från en pappa om hur han bemöttes när han gick på sångstund med sina tvillingflickor får illustrera dessa skilda kriterier:

Patrik: Alla tyckte jag var jätteduktig. Men mamman som gick samtidigt med sina tvillingpojkar var det ingen som berömde.

Citatet visar att det togs förgivet att mamman skulle klara av sitt tvillingpar medan man blev imponerad av att pappan i fråga gjorde det. Detta kan förstås som att kraven på papparollen är lägre ställda än på mammarollen både mammorna själva men även generellt i samhället. Många av

experterna i tidningen trycker på vikten av att föräldrarollerna måste bli jämlikare. De vill öka stödet till dagens föräldrar genom att ha fler arenor där föräldraskap och föräldraroller kan diskuteras som till exempel BVC och öppna förskolan som istället blir allt färre idag.

5.3. Den rätta metoden, att varken hämma eller kränka

Barnuppfostran 1974 och 1975

I vårt material har två diskurser av synen på barnuppfostran utkristalliserat sig. Den ena uppfostringsdiskursen är en demokratisk uppfostran där man ömsesidigt försöker rätta sig efter varandra. Den andra uppfostringsdiskursen har en lite mer gränssättande approach och utgångspunkten att föräldrarna ska bestämma och barnet ska lyda. Vi har valt att kalla dessa diskurser för *den fria demokratiska uppfostran* och *den konsekventa uppfostran med tydliga gränser*.

Den fria demokratiska uppfostran

Bilden av den demokratiska uppfostran konstrueras som ett modernt sätt att förhålla sig till sina barn på. Föräldrarna har som mål med den friare approachen till barnens uppfostran att barnen ska växa upp till att bli öppna frispråkiga individer. I texterna ges en bild av att föräldrarna undviker att dressera sina barn men ger dem inte helt fria tyglar. Fasta regler, rutiner och straff för dåligt uppförande undviks i denna typ av uppfostran för att inte hämma barnens ”naturliga” utveckling. Istället försöker föräldrarna ta hänsyn till att barnen är individer med egna viljor och behov. En förälder i texterna har valt att uppfostra sina barn demokratiskt och har angett som skäl att han vill ge dem större frihet än han hade själv som barn. Han anser att det är bra förberedelse och träning för livet att barnen får ifrågasätta och protestera i både stort och smått. Pappan beskriver att protesterna även är bra för honom och hans fru då de tvingas att ständig tänka igenom och motivera sina beslut. Följande citat får demonstrerar hur den fria demokratiska familjen resonerar:

Kristina: När vi fick vårt första barn hade vi en del principer om barnuppfostran. Men principerna har blivit färre och färre ju fler barn vi fått.

Hasse: Vi har lärt oss att barn är individer och att det inte går att tillämpa en och samma mall för alla. Vi tycker inte att det viktigaste är att vara konsekvent. Man får istället försöka avgöra från fall till fall.

Detta citat visar hur föräldrarna litar till sin egen intuition och känsla om vad som är rätt och fel i uppfostran, vilket de har lärt sig genom erfarenheten av många barn. De anser inte att det finns något facit där man kan slå upp hur trotsiga två-åringar ska behandlas. Istället ser de till individen, situationen och vad som känns rätt, när de avgör hur det är lämpligt att reagera. Genom att föräldrarna uttrycker att de inte tycker att en och samma mall kan tillämpas på olika barn, då barn som individer är olika, riktar de kritik mot dem som på ovan nämnda sätt behandlar sina barn som objekt. Det konstrueras även ett hot mot den fria demokratiska uppfostran i texten då det finns en åsikt att de som tillämpar denna typ av fri uppfostran inte uppfostrar sina barn alls. I texterna uttrycker de som tillämpar en mer sträng uppfostran att de demokratiska uppfostrarna skämmer bort sina barn. De föräldrar som uppfostrar sina barn demokratiskt upplever även en dömande inställning från sin omgivning:

Liselotte: Många tycker nog att vi inte är tillräckligt stränga mot barnen. Men vi tycker att dom måste få prova på saker. Självtändighet är något vi tycker är väldigt viktigt. Vi märker faktiskt också att dom klarar sig bättre än många av sina kamrater.

Detta citat visar att mamman upplever en viss kritik från sin omgivning kring hur hon valt att uppfostra sina barn. Hon försvarar sig dock med att hon och hennes man värderar självständighet hos barnen högre och att de upplever sig ha uppnått detta.

Den konsekventa uppfostran med tydliga gränser

Den fria demokratiska uppfostran, som ovan redogjorts för, får en motdiskurs genom den andra typen av uppfostran som konstrueras i texterna. I texterna kritiseras den fria uppfostran av både experter och föräldrar. Den moderna fria uppfostran uppmanar föräldrar att slå dövörat till och låtsas som ingenting när barnet missköter sig. Detta eftersom de trots sig förstå att det är farligt för barnens "naturliga" utveckling att inte få gå igenom utvecklingsstadier som till exempel kiss- och bajsåldern ostört. Att det skulle innebära att barnet får en "förvriden syn på sexualitet och renlighetsfunktionerna för resten av livet och kommer att sluta som blottare och våldtäktsman". Denna strängare konstruktion av uppfostran hävdar att det inte alls är farligt att säga ifrån. Att sätta gränser inte är detsamma som att hämma barnen eller att hindra deras utveckling, det är snarare nyttigt för dem. Psykologen Kerstin Sjöblom betonar för läsarna hur viktigt det är att säga ifrån när barnen gör något som inte uppskattas. Detta säger hon är det enda sättet att lära barnet att man har rätt att värna om sin integritet. Det är när man visar barnet att man som förälder har en gräns som barnet lär sig att det också har en gräns. Ytterligare en sak som fokuseras inom denna uppfostringsstil är vikten av att föräldrarna är konsekventa i sin uppfostran. Detta är viktigt därför att barnen ska kunna förutse följderna av sitt handlande och slippa känna oro och ångslan inför föräldrarnas reaktioner. Psykologen och familjeforskaren Birgitta Olofsson fastslår i en intervju att barn behöver konsekvens och att föräldrar ofta har en övertro på kärlek som uppfostringsmedel. Hon hävdar att det inte är tillräckligt att föräldrarna är snälla och tycker om sina barn, de måste också hjälpa till med social träning, reagera och finnas till hands. Kort sagt så krävs engagemang från föräldrarnas sida och det är ganska arbetsamt då det innebär en viss självuppfostran. Citatet nedan visar hur en mamma som tillämpar den konsekventa uppfostran med tydliga regler tänker:

Gunilla: Vi är kanske lite gammalmodiga i vår syn på barnuppfostran. Vi tycker att det är viktigt att barnen får lära sig vad som är rätt och fel, att de tackar, lär sig sitta ordentligt vid matbordet och äta all slags mat. När man säger till på skarpen ska det hjälpa. Men man måste motivera sina nej. Jag tolererar inte att någon säger att det serveras äcklig mat. Vi diskuterar inte vad som är gott och inte gott. Med den påföljden att barnen faktiskt äter allting. Jag tror att det är bra med ganska fasta rutiner.

Citatet visar hur denna mamma tänker kring sitt val av barnuppfostran som gammalmodig. Det ligger nära till hands att tolka det som att hon tycker att det var bättre förr. Kanske är det den fria demokratiska uppfostringsstilen som hon upplever som mer modern och jämför sig med. Av citatet framträder att hon anser att det är föräldrarna som bestämmer i hemmet och att barnen ska lyda dem. Hon tror på fasta rutiner och det går hand i hand med Birgitta Olofssons råd kring att barnen behöver konsekvens och förutsägbarhet.

Det konstrueras även i texterna en bild av att föräldrar upplever problem i förhållande till bilden av att det är viktigt att sätta gränser och att vara konsekvent. Föräldrar uttrycker att trots att de vet att det är viktigt så orkar de bara inte vara konsekventa jämt. Följande citat får illustrera detta:

Jag skriker, tjatar och även slår honom ibland. Tänker ibland tankar att vi skall lämna bort honom till personer som kan sköta barn bättre. Man läser artiklar om hur viktiga de första åren är och så blir allt så misslyckat.

Citatet från denna mamma visar hur misslyckad hon känner sig då hon inte kan leva upp till de uppfostringsideal som de tidningar hon har läst förmedlar. Hon är mycket kritisk mot hur hon hanterar barnets uppfostran och känner till och med att hon inte förtjänar att ha kvar sin son då hon är en så dålig mor. Kanske skulle hon inte ha känt sig lika misslyckad om hon inte haft tillgång till dessa artiklar om hur man ska uppfostra ett barn "rätt". Det faktum att vissa sätt att uppfostra barn på framställs som bra och utvecklande respektive dåliga och skadliga kan göra att skuld känslor växer i föräldrarna.

Barnuppfostran 2007 och 2008

I texterna ter sig ämnet barnuppfostran som något mycket angeläget för föräldrar på 2000-talet då 15 av 25 texter i vårt urval berör detta ämne. Texterna kring ämnet har varierande form och innehåller bland annat expertutlåtanden, coachning, och reportage kring hur olika föräldrar föredrar olika metoder för uppfostran. Framförallt är ordet metod vanligt förekommande i texterna då det talas om barnuppfostran, som vore det vetenskapligt beprövade tekniker som ska appliceras på barnen. Två diskurser har framträtt tydligt ur material den ena är *coachning* och den andra är *föräldrastöd*.

Coachning

I texterna från 2000-talet är coachning av föräldrar något som breder ut sig och har fått stort utrymme. Bland annat har den danske barn- och familjeterapeuten Jesper Juul ett eget ganska stort avsnitt i varje nummer av tidskriften där läsaren får följa ett samtal mellan ett föräldrapar och coachen. Coachningen fokuseras på hur föräldrarna skall få en bättre relation till sina barn utan att skada deras känsloliv och undvika att barnen mår dåligt på olika sätt. Föräldrarna fokuserar återkommande på att de vill undvika att barnet känner sig kränkt av sina föräldrar. Ordet kränkning sticker ut i texterna och skapar en diskussion i sig. Vad är kränkning? Spelar det någon roll hur man säger saker? Hur skadade blir barn av kränkningar? Föräldraparet Petter och Sanna får coachning av Jesper Juul och följande citat är plockat ur ett avsnitt från deras coachning. Frågan som diskuteras är om det är okej att säga nej till sitt barn:

Petter: Så det är okej att bara säga nej?

Jesper: Det är okej [...] Barn kräver väldigt mycket men det behöver inte lika mycket som de kräver.

Sanna: Vi måste bara kunna säga det på rätt sätt, med ett bra tonfall.

Jesper: Ja, men ni behöver inte säga det med "snäll" röst. Ni måste inte alltid ge en förklaring. Små barn kan inte ta in en massa förklaringar.

Citatet visar hur föräldrarna vill försäkra sig in i minsta detalj om att de behandlar sitt barn rätt och inte kränker det. Coachen i sin tur verkar försöka avdramatisera situationer då föräldrarna säger nej till sitt barn. I texterna konstrueras en bild av att föräldrar absolut vill ha fungerande

metoder att tillämpa på sina barn. Föräldrar beskriver att de upplever stora svårigheter med att få sina barn att samarbeta så att deras vardagsliv fungerar. Metoder presenteras således av olika experter som har mer eller mindre utrymme i texterna. De dominerande är psykologen Malin Alvéén och tidigare nämnda Jesper Juul. En mamma som har fått coaching uttrycker sig så här:

Åsa: Föräldrar kan alla bli, men för att vara en god förälder måste man träna [...]. Mycket beror på mig själv, att jag ständigt måste lära mer.

I texterna konstrueras alltså föräldrar som rådvilla i förhållande till hur de ska uppfostra sina barn. De verkar behöva råd från experter och man kan undra varför inte råd och kunskap från den äldre generationen räcker. Det verkar som om dagens föräldrar står handfallna inför sina barn. Kanske beror detta på att dagens föräldraskap inte har så många gemensamma drag med hur det var att vara förälder i tidigare generationer.

Föräldrastöd

Ovan beskrivs en diskurs där föräldrar konstrueras ha ett stort behov av stöd. Föräldrastöd är en annan diskurs i texterna. Det framhålls bland annat att alla föräldrar bör erbjudas föräldrastödkurser inte endast de som har ett uttalat behov av detta. Det framgår inte av texterna om det är föräldrarna själva som efterfrågar föräldrastödkurserna eller om tankarna kommer från myndigheter, med eller utan dold agenda. I texterna framstår ofta föräldrarna som handfallna i uppfostringsfrågor men är det verkligen kurser de efterfrågar? I en text uttalar sig Sven Brämberg, barnläkare och ansvarig för frågor som rör barn och ungdomar vid statens folkhälsoinstitut, på följande sätt om de alltmer utbredda föräldrastödsprogrammen:

De föräldrar som har störst svårigheter har mest nytta av föräldrastöd. Men eftersom det inte går att förutsäga problem senare i livet bör erbjudandet om föräldrastöd gå ut till alla föräldrar.

I detta citat kan man uttolka att föräldrastödet inte enbart erbjuds för att lösa problem här och nu utan för att förebygga problem senare i barnens liv. I texterna framförs även kritiska röster kring dessa allmänt erbjudna kurser. En motdiskurs konstrueras av att föräldrar alltför lätt låter sig påverkas av hur myndigheter och staten vill att våra barn skall uppfostras och hur dagens föräldrar ska vara. Ett citat från Lars H Gustavsson, barnläkare, får illustrera denna kritik:

Det blir problematiskt när samhället ordinerar ett sätt att vara förälder på och talar om hur vi ska vara mot varandra [...]. Jag är rädd för att de nya föräldrastödsprogrammen med metoder och strategier, är ett steg tillbaka i utvecklingen. Att samhället återtar sin auktoritet gällande människors privatliv. Jag tycker inte samhället ska ha den rollen utan att familjerna själva ska hitta ett fungerande sätt att leva.

Tanken att det är lönsamt för staten att erbjuda föräldrastödsprogram för föräldrar finns stark förankrat i kritiken. Att förebygga så att myndigheter inte ska behöva ingripa senare i barns och ungdomars liv är bara ett önsketänkande enligt kritikerna. Istället behövs det insatser från alla håll i samhället menar de såsom skola, förskola, sjukvård och socialtjänst.

5.4. Sex på schemat eller hängande i taket

Samliv 1974 och 1975

I detta avsnitt behandlas hur temat samliv har konstruerats i texterna. Två diskurser har framträtt i detta tema. Den första diskursen beskriver hur ämnet sexualitet utgör en stor del av texterna och hur synen på sex konstrueras. Den andra diskursen är en motdiskurs till den första och konstruerar en bild av att sexlivet kan förändras när det kommer in barn i familjen. Vi har valt att kalla dessa diskurser *sexualitet i fokus* och *sex vs. familj*.

Sexualitet i fokus

I texterna har ämnet sex varit välrepresenterat. Den främsta bilden som konstrueras är sex som något i sig själv positivt, och njutning som något inte bara tillåtet utan rent av nödvändigt. Citatet nedan illustrerar konstruktionen av sexualitetens betydelse i våra texter från 70-talet och kommer från en intervju med Virginia Satir som presenteras i texten som världens främsta familjeterapeut:

Så gott som alla problem människor emellan, allt lidande, har sin rot i en omänsklig och repressiv inställning till sex och att det är oförlåtligt att låta barn växa upp med en hysch-hysch-attityd som antyder att sex och kunskaper om sex, är något dåligt, brottsligt. Samhället, vi alla, får betala dyrt för den sortens okunnighet.

En framstående familjeterapeut fastslår alltså i citatet att alla relationsproblem kan härledas till sexuella hämningar. Att samhället får betala dyrt för detta, innebär det att de sexuellt hämmade människorna kommer bli kriminella eller få missbruksproblem eller vad menas? Citatet tyder också på att det antagligen lever kvar en bild av sex som något fult och att inte alla har anammat den nya öppna och tillåtande synen på sex. Både i citatet ovan och återkommande i våra texter konstrueras en bild av att det är den sexupplysning som barnen får som kommer att ligga till grund för hur deras sexliv som vuxna kommer te sig. Föräldrarnas förhållande till sex och hur sexupplysningen sker förstås spela en avgörande roll för barnets framtida inställning till sex och om det görs på fel sätt kan det ge barnet skuldskänslor i förhållande till sex i vuxen ålder. Det står även mycket i texterna om hur man ska förhålla sig när det kommer till att faktiskt informera barnen om sex. Det tipsas om sexböcker för barn i tidningen och frågor tas upp om till exempel hur den som tycker om att smiska och klä ut ska förklara vad sex är för sina barn. Eller hur ska den som helst vill slippa sex och måste ta sig några järn innan förklarar för sina barn hur sex går till. I texterna förekommer föräldrars sexberättelser med detaljerade beskrivningar av hur det till exempel görs inomhus, utomhus och med en tredje part. Allt verkar i princip vara tillåtet när det gäller sex, alla fantasier, alla lekar, alla krav och önskningar och behov. I en artikel beskrivs sexhistorian på följande sätt; förr var sex något man gjorde för att få barn, som sedan övergick till att ursäktas om akten skedde i kärlek, och nu på mitten av 70-talet har lusten blivit tillåten och rent av ett måste. Är lusten ett måste eftersom allt ont i relationer mellan människor går att härledas till individernas inställning till sex, som familjeterapeuten ovan hävdar, eller är det ett måste för att man enligt normen anses som avvikande om man inte känner lust? Vi kan bara fundera runt detta då svaret inte hittas i texten. Det som förmedlas i texterna är att kärlek utan lust inte längre accepteras, däremot är lust utan kärlek tillåtet. Den som är kär men inte längtar efter sex börjar betraktas som sexuellt snedvriden.

Sex vs. familj

I stycket ovan beskrivs den stora fokuseringen på sex i tidningen *Vi föräldrar* under 70-talet, men det finns även en motdiskurs till detta i texterna. Problemet förstås i texterna ha uppstått genom

att sexdebatten kommit så långt bort från de enkla livssammanhangen då man hade sex främst för att fortplanta sig. Det kan komma som chock för många att det ens kan bli barn. En del texter problematiserar trots allt bilden av att sex är det naturligaste som finns, och att alla borde ha sex hela tiden och gärna hängande i taket med benen bakom öronen. Det kan trots allt uppstå problem med sexlivet i förhållande till föräldraskapet. Det kan vara svårt när de sexuella rollerna plötsligt skall omvandlas till föräldraroller. Föräldrarna bör sträva efter ett aktivt sexliv eftersom det är förutsättningen för att familjen alls ska fungera. Olika kvinnor har fått berätta om hur sex har förändrats sen de fick barn och här ger empirin en mycket varierad bild av hur olika kvinnor upplever sin sexualitet. Somliga beskriver att sex har blivit mycket bättre sen de fick barn. De beskriver att sex har blivit mer avslappnat och spontant och att det är spännande att göra det i garderoben när barnen leker utanför. Det finns även de som tycker att det är viktigt med sex men har svårt att hitta tid att få till det med småbarn hemma. En annan berättelse är att de slutade ha sex helt efter att de fick barn och att förhållandet tog slut på grund av detta. Ytterligare andra beskriver att de är ganska ointresserade av sex och inte ens lägger märket till hur sällan det sker. De vill ha en bekväm säng och god tid på sig annars får det vara till en annan dag. Det finns även de som rent av vänder sig helt emot konstruktionen av sex som viktigt och avgörande för relationen. De tycker att sex är överreklamerat och att det kan fungera bra även om det inte är så bra sexuellt. Följande citat visar tydligt denna ståndpunkt:

Gunilla: Jag tycker det är vidrigt med allt sex och elände idag. Det är hemskt att tänka vad Ulrika ska behöva utsättas för när hon växer upp. Jag försöker ge henne en saklig, vettig sexupplysning. Sen tror jag att föräldrarna får försöka vara goda föredömen, inte slaska omkring och bära sig tarvligt åt.

Detta uttalande kan förstås som en motdiskurs och en protest mot samhällets uppfattning att sex ska ske spontant i garderoben eller på tvättmaskinen medan barnen ritar i köket. Denna mamma benämner sex som elände och att ha sex är att slaska runt och bära sig tarvligt åt. Genom sitt sätt att prata om sex verkar det troligt att hon inte tycker att det är något man ska ägna sig åt framförallt inte något hennes dotter ska ägna sig åt, eller utsättas för som hon själv säger. Det verkar vara en omöjlig tanke för denna mamma att dottern skulle ha sex av egen fri vilja, utan i så fall måste vara tvingad till det. Hon går helt emot vad experten Virginia Satir rekommenderar i det tidigare citatet. Familjeterapeuten menade att det var viktigt att föräldrarna har ett bra sexliv och föregår med gott exempel. Men mamma Gunilla tycker att ett gott föredöme innebär att man inte ägnar sig åt sådant vidrigt. Hon verkar inte orolig för att hennes dotter ska bli sexuellt hämmad utan kommer att göra vad hon kan för att försäkra sig om att hon blir det.

En annan bild som blir tydlig är att vissa kvinnor trots att det är relativt ointresserade av sex och tycker att det är överreklamerat ändå kraftigt påverkas av sexfokuseringen. Följande citat illustrerar detta:

Barbro: Men så känner man sig då lite tråkig och misslyckad därför att man inte är så hemskt intresserad. Det pratas ju så mycket numera om att det ska man vara annars är det något fel. Jag vet inte, det där med sex, är det verkligen så nödvändigt? Jag tycker mycket som skrivs verkar så överdrivet, som om folk varken hade jobb eller hus och hem att sköta.

Citatet visar ett tydligt exempel hur sexfokuseringen kan kännas svår att leva upp till för kvinnor. Denna kvinna tycker att skötseln av jobb och hem är viktigare än sex som hon dessutom anser

vara onödigt. Men samtidigt får hon dåligt samvete för att hon känner så och detta tyder på att hon ändå påverkas av allt prat om sex som hon själv uttrycker det.

Samliv 2007 och 2008

I texterna från 2000-talet är det endast ett fåtal som behandlar ämnet sex. Sexlivet i den moderna familjen konstrueras inte som det mest centrala och verkar ofta vara en gnutta problematiskt. Det handlar inte om att bejaka sin sexlust så fort andan faller på utan konstrueras som något man tar till för att olja maskineriet med när relationen gnisslar. Två olika diskurser kring hur sexlivet ska bevaras i parrelationen återfinns i texterna dessa är *sex på schemat* och *den samtalande sexrelationen*.

Sex på schemat

Som sagt behandlar endast ett fåtal texter ämnet sex och hur det är att ha ett sexliv medan barnen är små. Fokus ligger dock inte på samlagsställningar eller hur eller med hur många man ska ha sex. I den moderna familjen konstrueras tidsbristen som huvudorsak till eventuella problem i sexlivet. Paret har varken tid eller lust i samma utsträckning som de hade innan de fick barn. Men en annan anledning som återfinns i texterna är att det är en krock mellan de olika roller man har i en familj såsom mammaroll och papparoll ställt mot kvinnoroll och mansroll. Psykologen Malin Alvéén säger följande om hur sexlivet ska fungera på 2000-talet.

Jag tycker man ska boka in sex. En relation behöver kärlek och ju längre det går emellan gångerna desto svårare blir det att hitta tillbaka till varandra. En relation utan sex skapar irritation hos båda parter och kommer troligen inte att hålla i längden.

Expertutlåtandet ovan rekommenderar alltså att även sex ska planeras in på schemat för att säkerställa att det inte prioriteras bort i vardagspusslet. Hon talar inte heller om sex som något i sig positivt och lustfyllt utan snarare ett sätt att förebygga irritation och som ett klister för att hålla ihop parrelationens fogar. Det finns säkert andra sätt att tala om sex som gör att det framställs som mer lockande.

Den samtalande sexrelationen

Ovan rekommenderas att lägga in sex på veckoschemat för att värna parrelationen. Men det framträder även andra faktorer i texterna som kan skapa problem för parets samliv. Till exempel hur arbetsfördelning ser ut i hemmet. Experter i texterna beskriver hur brist på sexlust skapar obalans i relationen. Men mer sex är dock inte lösningen på problemet anser de utan det är de underliggande problemen som måste lösas. Att vara omtänksam mot varandra och se till att få egen tid är lösningar som erbjuds i texterna. Något som är viktigt att tänka på är att den egna tiden måste vara rättvist fördelad i relationen för att avhjälpa sexproblemen. Men det framgår också i texterna att kvinnorna är sämre än männen på att tillåta sig själva egen tid. Bra kommunikationen mellan föräldrarna konstrueras i texterna som den moderna familjens viktigaste faktor för att överleva. Att föräldrarna hittar tid för att prata med varandra står högt på familjens önskelista. Den goda kommunikationen anger experterna som en förutsättning för att få sexlivet att fungera. Texterna beskriver att kommunikation och gemensamma mål är viktiga för att relationen och familjen ska fortleva. De gemensamma aktiviteterna är bra eftersom de stärker familjen och parrelationen då de främjar känslan av att höra ihop. På så sätt konstrueras det goda sexlivet som ett resultat av bra kommunikation, samarbete och gemensamma mål. Vad hände med sex på grund av att mannen

och kvinnan känner lust till varandra kan man fråga sig? Ett par uttrycker sig på följande sätt om hur deras son blev till efter att de haft en kris i relationen.

Nu pratar vi med varandra om vad vi känner och tycker. Vi har fått ett helt annat förhållande. Resultatet blev Jesper.

5.5. Barns livsmiljö och behov av föräldrastöd

Barnens livsmiljö 1975:30

Det är främst fyra diskurser som framträder ur texten. Den första diskursen är *modersmytens fall* och handlar om hur kvinnans roller, som hemmafru och förste förälder, ska kunna kombineras med rollen som den arbetande modern. Den andra diskursen är *arbetet som livsstil* och handlar om hur arbetslivet ansågs ha en positiv inverkan på föräldrarna, barnen och hela familjen. Den tredje diskursen är *stimulerade barn* och handlar om hur det sågs på barns utveckling på mitten av 70-talet och vad som ansågs påverka barn i den tidens moderna samhälle. Den fjärde diskursen är *samhällsorganens barnsyn* och handlar alltså om samhällsorganens syn på barn och deras livsmiljö.

Modersmytens fall

Denna diskurs handlar alltså om hur det i samhället under denna tidsperiod konstrueras en acceptans för kvinnor att gå ut i arbetslivet. Det kom under tidigt 70-tal nya forskningsrön som innebar att mamman inte med nödvändighet behövde vara barnets första och enda kärlek. Forskningen visade att nyfödda bebisar faktiskt kunde knyta an till andra vårdnadsgivare än mamman och även till fler än en person. Detta innebar för kvinnan att hon i stort sett blev friad från sin tidigare modersroll och huvudansvaret för barnen. I texten konstrueras således en bild av att föräldrar blev fria att lämna sina barn till förskolor eller dagmammor utan att behöva vara rädda för att vålla barnen skada. Samtidigt som mamman frias från att ha hela ansvaret för barnens välmående genom att andra människor kan vara aktiva i barnens liv blir det aktuellt för pappan att ta ett större ansvar. Detta kan ses i ljuset av att föräldraledigheten nyligen utökats till att gälla även pappan. Följande citat ur texten visar hur barns behov av sina föräldrar konstrueras:

Den första eller den starkaste relationen behöver inte avse de biologiska föräldrarna. Den behöver heller inte avse en kvinna. Det är missvisande att betrakta de personer som barn har huvudrelationer till som de viktigaste i ett barns liv. De är viktigast i något avseende men inte i andra. Olika personer har olika inflytande. De kompletterar varandra.

Detta citat visar hur biologiska band och kvalitativa relationer till barnet inte nödvändigtvis måste hänga ihop. Det konstrueras även en problembild i texten av mamman som inte längre bär det yttersta ansvaret för barnet genom den lagstiftning om fri abort som kom år 1975 och påverkade debatten. Problemet som konstrueras uppstår eftersom kvinnan är den som bär ansvaret för om barnet ska födas och huruvida barnet är välkommet när det föds. I texten målas det upp en bild av att om barnet inte är önskat så kommer det uppstå svårigheter i mamma/barnrelationen. I texten beskrivs olika skäl till att göra abort som kvinnan kan uppleva. Ett skäl som konstrueras i texten är en bild av att mamman bär hela skulden för den trasiga relation hon får till barnet om det är oönskat. Ett annat skäl är att mamman kommer att skuldbelägga barnet för hennes nya påfrestande livssituation om hon trots allt går igenom sin graviditet och föder barnet. Citatet nedan får visa detta:

Att behöva skjuta upp värdefulla mål (yrke, ekonomiskt oberoende) och försaka psykologiska behov kan innebära svåra konflikter och påfrestningar, där barnet lätt kan få skulden och där modersrollen och barnet måste kompensera hennes förlust.

I citatet konstrueras stora krav på kvinnan om hon avstår från abort och det är hennes skyldighet att se till att modersrollen fyller henne med den tillfredsställelse som annars hennes värdefulla mål och psykologiska behov skulle ha gjort. I citatet konstrueras den problemfyllda modersrollen, som vi känner igen från texter ur *Vi föräldrar* på 70-talet, även i myndighetstext. Kvinnan ska alltså på en och samma gång vara fri, obunden, påbörja karriär och samtidigt stå till svars för sitt barns psykiska hälsa.

Arbetet som livsstil

I diskursen ovan konstrueras en bild där inte mamman längre för barnens skull måste vara den som tar hela ansvaret för dem. Nu följer en konstruktion av att arbetslivet blivit det centrala för föräldrar och på så sätt även för barn. En bild målas upp i texten av att barnens miljö behöver bli mer stimulerande än att gå hemma med en mamma hela dagarna för att de ska utvecklas positivt. Rita Liljeström som under 70-talet var en inflytelserik forskare talar i citatet nedan om hur barn behöver en stimulerande vardag:

Ensidiga bostadsområden, befolkade med hemmafruar, barn och möjligen pensionärer ger dåliga förutsättningar för den hemmavarande föräldern till en givande kontakt med barnet.

I citatet konstrueras hemmafruar som om de inte har något att tillföra sin omgivning. De verkar inte ha vare sig värdefulla åsikter eller intressen. Inte heller verkar pensionärer ha något att tillföra. Man kan undra om detta beror på att de har slutat arbeta och på så sätt inte längre är värdefulla för samhället. Det verkar som att arbetet är det som ger människan sitt värde under denna period. Arbetslivet konstrueras i texten som befriande för både kvinnan och barnen, äntligen kan mer stimulans komma in i allas liv. Detta beskrivs i följande citat:

Det måste vara så att så länge arbetet utgör ett centralt livsområde för individen både i kvantitativ och kvalitativ bemärkelse, så kommer både ekonomiska och psykologiska villkor förbundna med arbetet också ha en central betydelse för individen i andra livsroller. [...] bristande möjligheter till sociala kontakter i arbetet kan återverka på individens förmåga till och intresse för sociala aktiviteter under fritiden.

I citatet flyttas familjens fokus från att få barn och vara kärnfamilj till att bli en produktiv familj med många intressen och aktiviteter utanför familjelivet. Det förmedlas att barn behöver andra vuxna än sina föräldrar för att växa upp till goda samhällsmedborgare. I texten konstrueras alltså en bild av att barns och föräldrars behov av yttre stimulans för att utvecklas, tillgodoses genom att sätta arbetslivet i centrum för familjen. Det finns även en motdiskurs till konstruktionen av arbetslivet som det centrala för familjen. Denna motdiskurs konstrueras i texten genom att arbetstider och skiftarbete kan påverka familjen negativt. Det är nämligen inte alltid barns och föräldrars fria tid infaller samtidigt. Detta gör det svårt för föräldrar att stimulera sina barn på ett bra sätt och dra nytta av den yttre stimulans de får i arbetslivet. I ett citat från texten beskriver Marit Paulsen som under denna tid var en flitig debattör i sin kamp som skiftarbetande mamma:

Mamma måste orka gå på pysselkvällen, trots att lillasyster var förkyld, att hon hade börjat jobba klockan fyra på morgonen, inte fått sova en blund på eftermiddagen, att hon skulle ut på jobb nästa morgon klockan fyra.

Citatet indikerar ett hot mot konstruktionen av att arbetslivet endast är stimulerande och utvecklande för hela familjen. Bilden av en hårt dubbelarbetande mamma som kämpar med sina olika roller konstrueras i citatet. Det framträder en bild av att arbetslivet kanske inte helt är anpassat till familjelivet och barnens krav på stimulans, uppmärksamhet och bekräftelse.

Stimulerade barn

Efter att ha redogjort för diskurserna kring mammornas roll och arbetslivets stora betydelse följer nu en redogörelse för textens konstruktion av faktorer som anses påverka barns utveckling. Dessa faktorer anges i texten vara stimulans, upplevelsevärld och sociala värderingar. Angående barns språkutveckling går följande att läsa i texten:

Språkutvecklingen hänger nära samman med annan inläring och begreppsbildning. Språket blir på så sätt ett viktigt instrument för utvecklingen av intelligens, känslor och sociala färdigheter [...]. Eftersom skolan till så stor del arbetar med språkliga medel avgör språkutvecklingen i förskoleåldern vilket utbyte barnen kommer få av skolans undervisning.

I citatet betonas hur viktigt barnets språk är för att kunna utvecklas även på andra plan. Att i förskoleåldern stimuleras till att få ett bra språk avgör således hur väl det sedan går för barnet i skolan. Återigen betonas behovet av stimulans för barns utveckling. Stimulans blir också det som kan legitimera mammornas väg ut i arbetslivet. Texten konstruerar också en bild av att föräldrar inte på egen hand kan ge sina barn den stimulans de behöver. Som en naturlig följd av att föräldrarna jobbar mer och tiden tillsammans med barnen i hemmet minskar, börjar det i texten talas om kvalitetstid istället för en hög kvantitet av tid med barnen. En tydlig bild av att det främjar barnens utveckling om deras föräldrar är stimulerade och nöjda med sin arbetssituation konstrueras i texten. Det beskrivs också vara avgörande för barnet hur väl modern anpassar sig till sin nya arbetslivssituation. Återigen konstrueras bilden av den komplicerade modersrollen, där kvinnas roll är att vara både yrkesarbetande och produktiv och men samtidigt ha det största ansvaret för barnets positiva utveckling. På följande sätt uttrycks detta i texten:

En mor som förvärvsarbetar och är nöjd med sin situation - stimulerad av bland annat sociala kontakter på arbetsplatsen – kan betyda mycket för att främja sitt barns utveckling. Olika undersökningar visar dock att hennes förvärvsarbete kan påverka barnet negativt, om hon vantrivs med sitt arbete, om hon känner sig otrygg, om lösningen med barnets omsorg är dålig eller om fadern är negativ till att hon arbetar.

I detta citat ser vi en konstruktion som både fråntar och tillskriver mammans förvärvsarbete ansvaret för barnets utveckling. I den ena meningen främjar modern sitt barns positiva utveckling genom sitt förvärvsarbete. Det är dock värt att notera att pappans ansvar för barnet inte alls nämns. I den andra meningen framhålls dock att kvinnans känsla av tillfredsställelse genom sitt arbete påverkas av samhällets bristande uppbackning. Dålig barnomsorg, dåliga arbetstider och anställningsvillkor konstrueras på så sätt som avgörande för barnets utveckling.

Samhällsorganens barnsyn

Den sista diskursen i texten handlar om att samhällsorganen kan påverka föräldrar och barn så att de kan forma den typ av medborgare som samhället har nytta av. I följande citat illustreras samhällsorganens syn på detta:

Det förefaller inte finnas någon gemensam grund för en gemensam syn på barnen och deras utveckling hos alla samhällsgrupper. Men på parlamentariska vägar måste de representativa samhällsorganen bestämma sig för vad för människor vi behöver i det moderna samhället.

Detta citat visar att samhällsorganen är medvetna om att de förutsättningar som ges av samhället har effekter på barns utveckling. Det fastställs dock att någon gemensam grund för hur man ser på barnen inte behövs. Däremot måste samhället bestämma vilken typ av människor som bäst gynnar svenska samhället för att kunna forma barnen till denna typ av medborgare. I texten konstrueras således klassfrågan som viktig att ta tag i för att barnen skall bli goda samhällsmedborgare. I texten målas kvinnan tillika mamman från socialgrupp tre upp som medborgaren med minst makt. Hon har minst att säga till om men tillför också minst till samhället. I texten konstrueras barn med föräldrar från socialgrupp tre som barn med beteendeproblem som har svårt att tillgodogöra sig den kunskap som skolan har att erbjuda. Följande citat illustrerar detta:

Barn från mindre gynnande miljöer uppfattas störa och bråka. De har inte stöd från sina föräldrar och deras former för opposition accepteras inte. Undantag finns självfallet, men barn och föräldrar från mindre gynnade miljöer är i ett underläge.

I texten konstrueras också en bild av att barnen är maktlösa i samhället och att de därför är beroende av sina föräldrar för att göra sig hörda. Följande citat av författaren Hanne Haavind återfinns i texten:

Själva är barnen maktlösa i samhället. Men kvinnorna som låter föra barnens talan har inte heller särskilt stor makt. Ansvar för barnen är individualiserat och lagt på de maktlösa.

Föräldrastöd – en vinst för alla 2008:131

Framförallt tre diskurser träder fram ur texten. Den första diskursen handlar om utredningens uppfattning att föräldrar idag är i stort behov av hjälp och stöd i sitt föräldraskap. Den andra diskursen handlar om att föräldrastöd har en positiv effekt på barns utveckling. Den tredje diskursen handlar om de positiva effekter föräldrastöd kan ha på samhällsekonomin. Vi har valt att kalla dessa diskurser *hjätplösa föräldrar*, *stärka barns hälsa* och *föräldrars betydelse för samhällsekonomin*.

Hjätplösa föräldrar

Den första diskursen handlar alltså om att dagens föräldrar är i stort behov av hjälp och stöd i sitt föräldraskap och hur de skall kunna få det stöd som de efterfrågar. Detta behandlas ur många vinklar i texten. Bland annat ges beskrivningar av olika typer av familjer som enligt studier är i större behov av stöd jämfört med andra till exempel ensamstående föräldrar med barn, tonårsföräldrar, invandrarfamiljer med bristfälliga kunskaper om det svenska samhället och föräldrar till barn med funktionsnedsättning. Dessa grupper bör enligt betänkandet få tillgång till föräldrastöd

genom insatser som är riktade till gruppen i fråga. Återkommande i texten konstrueras bilden av den hjälplösa föräldern som inte litar på sin intuition eller stöd och råd från sitt nätverk. Nätverket beskrivs i texterna som betydelsefullt för föräldrarna och som en stor förlust om de inte finns. I texten uttrycks en oro över att föräldrar upplever en brist på nätverk och efterlyser därför fler naturliga mötesplatser för föräldrar såsom öppen förskola och familjecentraler. Följande går att läsa i texten:

En av de mer övergripande slutsatserna av flera intervjustudier bland föräldrar i olika åldrar kring behov av stöd i föräldraskapet, är vikten av att ha ett kontaktnät att kunna rådfråga och diskutera olika frågor med.

Citatet ovan visar att en av utredningens slutsatser är att föräldrar tycker att det är viktigt med kontaktnät. I betänkandet slutar dock diskussionen om att stärka nätverket runt föräldrar här för att istället slå fast att en lösning skulle kunna vara att erbjuda generella föräldrastödsutbildningar. I texten framgår det ingenstans att det är just föräldrastödsutbildningar föräldrarna efterfrågar. Hur skulle myndigheter kunna främja föräldrars naturliga nätverk? Kanske är det en omöjlig uppgift för en myndighet. Det förefaller finnas bättre alternativ till lösningar då de generella föräldrastödsutbildningarna inte erbjuder någon individuell anpassning. Det verkar som att det är just de individuellt anpassade råden som föräldrar vill åt. Där hänsyn tas till vilka föräldrarna är och vilka deras barn är.

I texten beskrivs dagens föräldrar känna stor oro inför den förändring i livet som ett barns ankomst utgör. Därför förespråkas i texten att föräldrarna redan under graviditeten ska erbjudas föräldrastöds insatser utöver de som redan förekommer på mödravårdscentralerna. I texten konstrueras föräldrar med barn i åldern 0-2 år som de som mest efterfrågar föräldrastöd och med allra störst behov av det. Det är främst mammorna som framträder som intresserade av att få mer stöd i sin föräldraroll. Detta problematiseras i texten och illustreras följande citat:

[...] ur såväl ett barn- och familjeperspektiv är det viktigt att nå pappor med föräldrastödsinsatser. Därför skall föräldrastödet, enligt kommittédirektiven utformas så att kvinnor och män i lika hög grad skall vilja medverka.

Citatet visar på hur viktigt det upplevs att även pappor känner sig välkomna och har utbyte av att delta i det föräldrastöd som ska erbjudas. Intressant är dock att notera att pappornas deltagande i föräldrastödsinsatser endast behandlas på en och en halv sida i betänkandet. Detta trots att det i texten framstår som om pappornas deltagande är relativt lågt. Då pappors deltagande i de kurser som redan finns är lågt och det främst är mammor som efterfrågar stöd, kanske kan man inte dra slutsatsen att det är föräldrars åsikt i allmänhet att de behöver mer föräldrastöd utan mammorna i synnerhet.

Stärka barns hälsa

Ovan beskrivs konstruktionen av dagens förälder som hjälp- och stödsökande. Nu följer den framstående diskursen där texten konstruerar folkhälsoperspektivet av barns hälsa. Det betonas i texten att Sverige behöver en nationell teoretisk utgångspunkt som beskriver de aktuella skydds- och riskfaktorerna samt de insatser som är verkningsfulla. Riskfaktorer och skyddsfaktorer kan kopplas till individen, skolan, kompisar eller samhället i stort. Riskfaktorerna beskrivs som omständigheter hos individen eller omgivningen som kan orsaka ohälsa. Skyddsfaktorer däremot beskrivs som de omständigheter som kan motverka riskfaktorerna. Familjen konstrueras som den

viktigaste skydds- eller riskfaktorn för barn medan de bor hemma. Folkhälsoarbetet beskrivs i sin tur i texterna som det som har störst inverkan på hur Sveriges befolknings hälsa rapporteras. Inom folkhälsoarbetet används begrepp såsom universell, selektiv och indikerad prevention och dessa beskriver i texten på vilka olika nivåer förslaget om föräldrastöd planeras ligga. I texten läggs förslag om att erbjuda föräldrastöd på alla nivåer inom prevention och att de skall vända sig till föräldrar med barn i åldern 0-18 år. Men framförallt ska stödet erbjudas på den universella nivån det vill säga alla föräldrar är målgruppen. Följande citat illustrerar detta:

Så även om universella insatser riktade till alla barnfamiljer kan tyckas kostsamma och inte verkar ge så stora effekter kan man via uppföljningar ha stora möjligheter att förebygga ohälsa hos en stor grupp barn och ungdomar som ännu inte uppvisat några tidiga symptom. Stödande insatser, som enbart riktas till familjer med tydliga problem i föräldraskapet, löper också risk att få en stigmatiserande effekt medan erfarenheter från insatser till bred målgrupp visar på att dessa också attraherar föräldrar med problem i föräldraskapet.

Citatet ovan visar hur det kostsamma förslaget, att erbjuda alla barnfamiljer stöd i föräldraskapet, bland annat rättfärdigas med att det undviker stigmatisering av de familjer som verkligen har problem i föräldraskapet. Det kanske är mer stigmatiserande för dessa familjer att delta i gruppverksamhet tillsammans med familjer utan problem, då deras egna svårigheter och tillkortakommanden i jämförelsen blir extra tydliga då. Normaliserande vore kanske istället att delta i en grupp där alla har problem och föräldern inte känner sig annorlunda. Intressant är också att förslaget ovan ska förbygga ohälsa hos en stor grupp barn och att de på så sätt blir mindre kostsamma på långsikt.

Föräldrars betydelse för samhällsekonomin

Ovan har redogjorts för konstruktionerna av föräldrars behov av stöd och folkhälsoperspektivet på barns hälsa. Nu följer den diskurs som i texterna beskrivs som hälsoekonomi och definieras som ekonomisk vetenskap tillämpad på hälsoområdet. Konstruktionen av hur erbjudandet om universellt föräldrastöd påverkar samhällsekonomin diskuteras på följande sätt:

Ett utbyggt föräldrastöd ger upphov till initiala investeringskostnader[...] på inkomst sidan ligger främst minskad förekomst av utanförskap och psykisk ohälsa. Det är emellertid möjligt att med utgångspunkt i hälsoekonomiska beräkningar väga kostnader för insatser, tjänster och kompetensutveckling mot de samhällsekonomiska vinster som minskad psykisk ohälsa eller marginalisering innebär.

Bilden av att alla föräldrar ska ta ett större ansvar för hälsoekonomin i landet blir tydlig här, men innebär detta att myndigheternas insatser kan dras ner? Med de förväntade effekterna av föräldrastödsutbildningar ligger det nära till hands att befara att det kommer göras nedskärningar av insatser i andra ändan till exempel i vuxenpsykiatrin. Det förefaller vara för att spara pengar i någon annan ände av vårt välfärdsystem som alla föräldrar ska skickas på kurs.

6. DISKUSSION

I detta avsnitt börjar vi med att påminna läsaren om de huvudsakliga resultaten. I texterna från 70-talet konstrueras bilden av att nya föräldraroller höll på att etableras, hemmapappan och karriärmamman. Ur texterna framstår en bild av att den nya papparollen krävde helt nya förmågor som männen behövde öva upp. Mammorna i sin tur konstrueras som förvirrade över sin nya roll då de blivit attraktiva både på arbetsmarknaden och i hemmet. Men det framställs även en bild av att mammorna får betala ett högt pris för sin nya roll i form av dåligt samvete gentemot barnen. I texterna från 2000-talet konstrueras en diskursiv kamp mellan bilderna av papparollen. Den ena bilden är en attraktiv bild av pappan som mycket deltagande och aktiv i föräldraskapet. Den andra bilden som framträder är en bild där föräldrarollerna fortfarande inte kan anses jämlika då pappan i praktiken inte är tillräckligt deltagande. Bilden av mammarollen konstrueras dessutom som ännu mer komplicerad och kravfylld jämfört med i 70-talets texter. Vidare framställs under 70-talet två diskursiva bilder av familjerelationer i texterna. Den ena diskursen är en jämlik familj där föräldrarna antingen har en likvärdig maktposition i förhållande till barnen eller en likvärdig maktposition på arbetsmarknaden. Den andra diskursen är en gammalmodig familj, där mamman konstrueras som en klassisk hemmafru med ansvar för barn och hem och pappan konstrueras som familjens försörjare. Detta kan jämföras med den moderna familjen som konstrueras i texterna från 2000-talet, vars liv framstår som ett liv fyllt av rutiner och schemaplanering för att få vardagen att gå ihop. Från temat barnuppfostran så konstrueras i texterna från 70-talet en bild av att föräldrar och experter ligger i två läger. Den fria demokratiska och den konsekventa uppfostran med tydliga gränser som ställs emot varandra i en diskursiv kamp. Under temat uppfostran i texterna på 2000-talet så konstrueras främst en bild av att den moderna familjen har ett stort behov av stöd och hjälp och att de efterfrågar coaching och metoder i sin barnuppfostran. I texterna under temat samliv från 70-talet konstrueras en bild av att det i föräldrars liv under denna period var stort fokus på sex. Det framställs i texten en bild av en hegemonisk diskurs där sex och lusten till sex är ett måste. Dessutom framställer relationsexperter en bild av att orsaken till alla relationsproblem är ett problematiskt sexliv. Denna bild skiljer sig ganska kraftigt från den bild som framträder i texten från 2000-talet där ämnet samliv främst konstrueras som en nödvändig ingrediens för att få parrelationen att fungera och fokus för att lyckas med detta riktas mot kommunikationen i förhållandet. I tabell 2 nedan kan studiens resultat överblickas med hjälp av nyckelord från de olika textmaterialen.

Tabell 2.

RESULTATÖVERSIKT

Vi föräldrar 1974-1975	Sexualitet Strävan efter jämlika föräldraroller Den nya pappan Arbetets betydelse för kvinnan Fri och demokratisk uppfostran
Vi föräldrar 2007-2008	Tidsbrist Schemalagt familjeliv Barnet som börda Coaching Fortfarande ojämlika föräldraroller
SOU-betänkande 1975	Modersmytens fall Arbetet som livsstil Barns behov av stimulans
SOU-betänkande 2008	Föräldrars hjälplöshet Att stärka barns utveckling och hälsa Samhället styr föräldraskapet

I följande avsnitt kommer studiens resultat beskrivas och förklaras utifrån teorierna om det sociala problemets karriär och hur vi kan förstå dagens föräldraskap utifrån de kollektiva definitionsprocesser som skapar det sociala problemets status. I teorin om sociala problems etablering innebär det första steget att en offentlig debatt måste uppstå (Blumer, i Lindgren, 1993). I texterna från 70-talet kan vi se en början av etableringsprocessen genom att det finns intresse för att diskutera och debattera ämnet föräldraskap i tidskriften *Vi föräldrar*. I och med förändringarna i föräldrarollerna, som konstrueras i texterna, framställs föräldraskapet som ett mer komplicerat uppdrag jämfört med tidigare. Vi kan här urskilja en diskursiv kamp mellan förståelsen av föräldraskap som personligt bekymmer och förståelsen av föräldraskap som allmänt problem. I texten från SOU-betänkandet från 1975 konstrueras en bild av att det inte finns något behov för myndigheter av att ha en nationell strategi för hur föräldraskap bäst skall utövas på 70-talets barn. Det framställs istället som ett högst individuellt val hur familjer vill uppfostra sina barn. Vid denna tidsperiod kan det inte talas om en stormig allmän debatt kring ämnet föräldraskap utan snarare ett förstadium till debatten. Diskussionen om föräldraskapets komplicerade natur på 70-talet kan utifrån teorin förstås som ett missförhållande som långsamt börjar ta form, men som inte nått statusen som ett allmänt problem har ännu. Problem till följd av föräldraskapet framträder i SOU-betänkandet vara av mer personliga art, som varje familj får lösa till bästa förmåga. Genom denna konstruktion kan föräldraskapet under denna tid utifrån teorin definieras som ett personligt bekymmer (Mills i Lindgren 1993). Det första stadiet i det sociala problemets etablering karaktäriseras av att en eller flera aktörsgrupper hävdar existensen av ett missförhållande och definierar detta som skadligt eller oönskat. Tidskriften *Vi föräldrars* start 1968 kan ses som en del i formeringen av en sådan aktörsgrupp. Tidskriften samlade föräldrar kring frågor som var angelägna för gruppen och denna formering kan förstås som en claims-making aktivitet. Enligt teorin krävs det att aktörsgrupper lyckas skapa stridigheter och debatt runt frågan för att missförhållandet ska överleva det första stadiet i claims-making processen och gå vidare till det andra stadiet (Spektor & Kitsuse 1987). I texterna konstrueras en diskursiv kamp mellan två motsatta ståndpunkter i fråga om barnuppfostran, som kännetecknas av fördömande åsikter gentemot varandra. Kampen konstrueras i texten som en debatt och strid mellan den nya fria- och den äldre mer auktoritära uppfostran, där båda sidor hävdar att den andra sidans metod är skadlig. Detta är en diskussion som i texterna får stort utrymme och dessutom kommenteras av ett antal experter som i texterna tar parti för de olika ståndpunkterna. Dessa stridigheter runt föräldraskapets utförande kan ha bidragit till att ge frågan publicitet och på så sätt möjliggjort att föräldraskapet som missförhållande passerat in i det andra stadiet.

Utifrån teorin kan föräldraskapet i sin karriär mot att etableras som ett socialt problem på 2000-talet anses ha passerat det första stadiet med god marginal och befinner sig nu det i andra stadiet. En ökad maktposition för aktörsgrupperna är enligt teorin avgörande för att frågan skall vinna mark hos statsmakten (Spektor & Kitsuse, 1987). I texterna från 2000-talet framträder således en bild av att makten har ökat sen 70-talet hos de aktörsgrupper som kan föra föräldraskapet som socialt problem vidare till det andra stadiet. Denna förändrade maktposition kan förstås på följande sätt. I 2000-talets texter konstrueras experterna, som i texterna från 70-talet mest förekom i frågespalter, som gurus på barnuppfostran och metoder. Coacherna, som experterna kallas, målas upp som efterfrågade och behövda för att coacha och leda föräldrar rätt i föräldraskapets komplexa värld. I texterna sätts stort fokus på dessa experters olika sätt att se på föräldraskap och de ges stort utrymme både i texterna som representerar det allmänna perspektivet och i texterna som representerar myndighetsperspektivet. På detta sätt framställs experternas makt och inflytande vara av stor betydelse inom föräldraskaps- och uppfostringsfrågor. I texterna från 2000-talet ska-

pas i konstruktionerna av föräldraskapet en bild av att vara fullt av bördor som endast experter och deras metoder kan råda bot på. I teorin betonas att valet av de strategier som används för att föra fram budskapet kring missförhållandet är viktigt (Spektor & Kitsuse 1987). I texterna kan man se den ihärdiga diskussionen kring föräldraskapets olika problemområden och där bilden av en outtömlig källa av problem konstrueras, detta kan ses som en av aktörsgruppernas strategier. En annan aspekt som kan tolkas som en strategi är att experterna genom sin yrkeskompetens ger ytterligare styrka och legitimitet till de missförhållanden som konstrueras och de åtgärder som rekommenderas. I texterna från 70-talet framställs familjen som en enhet som tillsammans löser de problem som uppstår. Denna konstruktion har förändrats i texterna på 2000-talet då familjen framställs som mer individualistiskt. Idag ska föräldrarna se till alla individers behov i familjen var för sig och behoven ska tillgodoses enskilt för familjemedlemmarna. Detta kräver en hel del arbete och experterna blir allt viktigare för att föräldrar ska mäkta med sitt föräldraskap. I texterna konstrueras en professionalisering av problemen som förknippas med föräldraskapet och hur de ska lösas. Detta kan förstås genom att det finns en yrkesgrupp som kallar sig coacher och som är proffs på att erbjuda lösningar till föräldrarnas problem. Denna professionalisering kan förstås som en bidragande faktor till att aktörerna växer sig starkare i det sociala problemets etableringsprocess. Detta kan också tolkas som att föräldraskapet övergår från att ha varit ett personligt bekymmer till att bli ett allmänt problem. Bilden av föräldraskap som ett problem med behov av experters hjälp, har på så vis blivit en hegemonisk diskurs. Problemen som tidigare enbart var upp till familjen att lösa har nu blivit en fråga som diskuteras i större sammanhang (Lindgren, 1993). Betydande för det andra stadiet är att föräldraskap har blivit ett kollektivt problem som samhället måste hantera på strukturell nivå och som inte kan avhjälpas genom individuella insatser (Etzioni, 1976 i Lindgren, 1993). Det andra stadiet kännetecknas också av att en officiell instans erkänner problemet. Det kan tolkas som att föräldraskapet får detta erkännande genom SOU-betänkandet *Föräldrastöd- en vinst för alla*, då problemet nu lett till en utredning som resulterat i förslag på reformer (Spektor & Kitsuse 1987). I denna text konstrueras föräldraskapet som ett problem i behov av insatser från regering och riksdag. Det konstrueras en bild av att det krävs en nationell strategi för föräldrastöd som utgår ifrån en gemensam teori kring de risk- och skyddsfaktorer som barn påverkas av (SOU 2008:131, sid. 51). Det är intressant att notera den vändning som myndigheterna gjort 2008 jämfört med den diskussion som förs i SOU-betänkandet från 1975. Då konstruerades en bild av att det inte existerade något underlag för att det skulle behövas en gemensam syn på barn och deras utveckling (SOU 1975:30). Utifrån teorin kan detta förstås som att myndigheterna nu har tagit över processen och detta kan innebära att den grupp som ursprungligen utförde claims-making proceduren tappar kontrollen över sitt problem (Spektor & Kitsuse 1987). Förslaget i betänkandet att erbjuda alla föräldrar i hela Sverige föräldrastödsutbildning, kan ses som att föräldrarna har förlorat kontrollen över sitt ursprungsproblem. Man kan fråga sig om det var föräldrarna som efterfrågade att få gå en kurs i föräldraskap eller så kanske de främst uppmärksammar förlusten av det naturliga nätverket som ett missförhållande. Det konstrueras faktiskt ingen bild av att föräldrarna som tillfrågas i SOU-betänkandet (2008:131) själva föreslår en föräldrautbildning som lösningen på deras upplevda problem.

Vad krävs då för att föräldraskapet som ett socialt problem ska gå in i etableringsprocessens tredje stadium? Jo, det som krävs är att åtgärder och insatser från riksdag och regering har varit gällande under en period så att dess resultat kan märkas i ursprungsgruppen. I teorins tredje stadium ska nya krav från ursprungsgruppen uppkomma på grund av missnöje med utredningens slutsatser eller de insatser som kommit till följd av dessa (Spektor & Kitsuse, 1987). Då beslutet om föräldrastödsinsatserna för 70 miljoner kronor nyligen har fattats är det för tidigt för att veta huru-

vida föräldraskapet kommer nå det tredje stadiet. Aktörsgrupperna har ännu inte hunnit uppleva något missnöje i förhållande till beslutet och har därför inte heller kunnat ställa några nya krav. Det är dock inte en omöjlig tanke att ursprungsgrupperna kommer att uppleva sig som missuppfattade. Kanske är det inte alls generellt föräldrastöd som krävs för att åtgärda det upplevda missförhållandet utan mer individuellt riktade insatser. Det kan även uppstå missnöje med att myndigheter har börjat ta makten över föräldraskapet och att de har åsikter om vad barn behöver från sina föräldrar. Redan i texterna ur *Vi föräldrar* från 2000-talet konstrueras kritik från en barnläkare som menar att föräldrastödprogram med metoder och strategier i föräldraskapet innebär tillbakasteg i utvecklingen. Han menar att föräldrar själva måste hitta sätt att leva för att få familjelivet att fungera. Utifrån detta kan alltså myndigheternas erbjudande om godkända evidensbaserade föräldrastödsprogram ses som ett anspråk på att standardisera svenska barns uppfostringsförhållanden, detta är ytterligare något som föräldrar och experter som aktörsgrupper kan vända sig emot.

För att föräldraskap, i sin karriär mot att definieras som ett socialt problem, ska gå vidare till det fjärde och sista stadiet krävs att ursprungsaktörsgruppen återigen mobiliserar krafter för att få problemet slutgiltigt legitimerat. I detta stadium tar aktörsgrupperna avstånd från myndigheternas hantering av och insatser för deras problem. Gruppens mål förskjuts istället till att skapa andra lösningar som alternativ till samhällets officiella insatser (Spektor & Kitsuse 1987). Eftersom föräldraskapet ännu inte nått till detta stadium kan vi bara resonera kring hur detta skulle kunna te sig. En tanke är att aktörsgrupperna kommer skapa egna arenor där föräldrar kan träffas, så att de själva kan återupprätta det naturliga nätverk som var föräldrarnas ursprungliga önskan och på så sätt lösa föräldraskapsproblemen.

I det sociala problemets etablering finns ytterligare en betydelsefull faktor att titta på och den är att undersöka vem som äger problemet (Gusfield, 1989). Ägandeskapet av föräldraskap som socialt problem kan utifrån våra texter konstrueras på olika sätt. Ett av sätten som ägandeskapet kan förstås på är att det är föräldrarna som själva äger problemet. Detta synsätt konstrueras genom att föräldrarna enligt ovan har haft makten och förmågan att skapa debatt och påverka den allmänna definitionen av problemet föräldraskap. Ett annat sätt att förstå ägandeskapet är att det är den svenska staten som äger problemet. Konstruktionen av detta kan förstås som att myndigheterna har hållit sig i bakgrunden under definitionsprocessen för att dölja sitt ägarskap. Genom att de dolt sitt ägarskap kan myndigheter nu ta makten över föräldraskapet. Motivet för detta skulle vara att på sikt göra en samhällsekonomisk vinst. Genom att ”slippa” bistå med stöd till de föräldrar, ungdomar samt vuxna som i livet kan behöva stora insatser från myndigheter sparar samhället på så sätt pengar. Den process som påbörjades av föräldrarna själva på 70-talet kan nu anses ha övertagits av myndigheter. Med ägarskapet av ett problem följer också makten att definiera det samma. I definitionen skiljer man på begreppen kausalt ansvar och politisk ansvar (Gusfield, 1989). De aktörsgrupper som drev frågorna kring föräldraskapet på 70-talet kan anses bära det kausala ansvaret, vilket innebär att grupperna äger de föreställningar och uppfattningar om fenomenet som varit upphov till att det uppfattas som ett problem idag. Det politiska ansvaret kan i sin tur anses tillfalla riksdag och regering, då det politiska ansvaret tillfaller den som kan sätta till insatser som för att avhjälpa problemet.

Vad blir då konsekvenserna för den enskilde föräldern av att föräldraskapet är på god väg att etableras som ett socialt problem och regeringen har det politiska ansvaret för att avlägsna problemet? Om man jämför föräldraskap med andra fenomen som genomgått alla stegen i det sociala problemets karriär till exempel missbruk, som idag är ett etablerat socialt problem, så finns det

anledning att befara att föräldrastödets utformning i framtiden kommer att kunna jämföras med missbruksvården. Detta skulle i förlängningen kunna innebära att föräldrar måste godta de föräldrastödsprogram och utbildningar som samhället erbjuder eller välja att avstå helt ifrån stöd, precis som missbrukare idag måste ta det behandlingsalternativ som erbjuds honom eller välja att avstå. Följderna av detta kan i sin tur bli att till exempel de föräldrar som inte fungerar i gruppssammanhang och de föräldrar som har barn som inte svarar på de metoder som programmen erbjuder, ställs utanför samhällets standardisering av föräldraskapet. Det är intressant att resonera kring vad som i så fall kommer att hända med de barn vars föräldrar väljer att inte uppfostra utifrån samhällsstandarderna och de rekommenderade metoderna. Kanske blir dessa barn övergivna av samhället liksom de missbrukare som tackar nej till hjälp då de inte passar in i de rigida mallar som behandlingsprogrammen innebär.

Utifrån denna studie som visar stora förändringar i konstruktionen av föräldrarollen sen 70-talet skulle det vara intressant att ytterligare studera föräldrarollens utveckling och föräldraskapets etablering som socialt problem. Intressant vore också att forska kring tidigare decenniers konstruktioner av föräldraskap i förhållande till det sociala problemet. Det skulle också vara betydelsefullt att studera vilka typer av konstruktioner man finner om man studerar andra typer av material kring fenomenet för att skapa sig en mer heltäckande bild av föräldraskapets status i dagens samhälle.

7. REFERENSER

- Bäck-Wiklund, M. (2003): Familj och modernitet. I M, Bäck-Wiklund & T, Johansson, (Red.) *Nätverksfamiljen*. Stockholm: Natur och Kultur
- Bäck-Wiklund, M. (2001): Senmodernt familjeliv och barns vardag. I M, Bäck-Wiklund & T, Lundström (Red.) *Barns vardag i det senmoderna samhället*. Stockholm: Natur och Kultur
- Bäck-Wiklund, M & Johansson, T. (2003): Nätverksfamiljens yta och djup. Avslutande reflektioner. I M, Bäck-Wiklund & T, Johansson, (Red.) *Nätverksfamiljen*. Stockholm: Natur och Kultur
- Börjesson, M. (2003): *Diskurser och konstruktioner. En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur
- Börjesson, M & Palmblad, E. (2007): Introduktion. I M, Börjesson & E, Palmblad (Red.) *Diskursanalys i praktiken*. Lund: Liber AB
- Fashimpar, G (2000): Problems of parenting: Solutions of science, *Journal of family social work*. Vol. 5 nr 2, p. 135-142
- Forkby, T. (2007): I normaliseringens närhet. I M, Börjesson & E, Palmblad (Red.) *Diskursanalys i praktiken*. Lund: Liber AB
- Gleichmann, L. (2004): *En studie på föräldrar och relationen mellan familj och samhälle under perioden 1957-1997*. Akademisk avhandling. Institutionen för samhälle, kultur och lärande. Stockholms Universitet
- Gusfield, JR (1989): Constructing the ownership of social problems: Fun and Profit in the Welfare State, *Social problems*. Vol. 36, nr 5
- Johansson, H. (2006): *Brist på manliga förebilder. Dekonstruktion av en föreställning och dess praktik*. Göteborg: Intellecta Docusys
- Johansson, T. (2007): *Experthysteri: Kompetenta barn, curlingföräldrar och supernannies*. Stockholm: Atlas
- Killén, K. (2009): *Barndomen varar i generationer: Om förebyggande arbete med utsatta familjer*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, S. (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, S. (2005): Kvalitativ metod – en introduktion. I S, Larsson, J, Lilja & K, Mannheimer (Red.) *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Lindgren, S-Å. (1993): *Den hotfulla njutningen: Att etablera drogbruk som samhällsproblem 1890-1970*. Stockholm: Symposion Graduale 1993

Paul, V. (1999): Assessing the patterns that prevent teenage pregnancy, *Adolcence*. Vol. 33, nr 133, p. 221-240

Potter, J & Wetherell, M. (1987): *Discourse and social psychology, beyond attitudes and behavior*. London: Sage Publications

Roman, C. (2003): Sociologiska perspektiv på familjen. Från komplementära könsroller till den rena relationen. I M, Bäck-Wiklund & T, Johansson, (Red.) *Nätverksfamiljen*. Stockholm: Natur och Kultur

Sahlin, I. (1999): Diskursanalys som sociologisk metod. I K, Sjöberg (Red.) *Mer än kalla fakta: Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Spektor, M & Kitsuse, J. (1987): *Constructing social problems*. New York: Transaction Publishers

Svenning, C. (2003): *Metodboken*. Eslöv: Lorentz Förlag

Thomassen, M. (2006): *Vetenskap, kunskap och praxis: Introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Winther Jørgensen, M & Phillips, L. (2000): *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Övriga källor

www.regeringen.se/sb/d/11688/a/123529 hämtat 090416

Studerade texter

Statens offentliga utredningar

SOU 1975:30, *Barnens livsmiljö, betänkande av Barnmiljöutredningen*. Stockholm, 1975

SOU 2008:131, *Föräldrastöd – en vinst för alla: Nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap, betänkande av Föräldrastödsutredning*. Stockholm, 2008

Vi Föräldrar 1974

1974/1 Ska barn upplysas om a) sex, ja, b) sexteknik, njaa

1974/2 Mette Ramel, *Svartsjuka om barnet – finns den?*

1974/2 Madeleine Kats, *Öppet forum: Om samlevnad och sex*.

1974/4 Lena Lidebeck, *Så gör vi i vår familj: Barnuppfostran*.

1974/4 Madeleine Kats, *Barn behöver konsekvens i uppfostran*.

1974/5 Madeleine Kats, *Kiss- och bajsåldern är påfrestande*.

1974/6/7 Kerstin Sjöblom, *Varför försöker jag alltid vara den perfekta mamman?*

1974/9 Lena Lidebeck, *Så gör vi i vår familj: Samlevnad*.

1974/10 Mette Ramel & Kerstin Sjöblom, *I trotsset lär barnet känna sig själv*.

1974/11 Madeleine Kats, *Att straffa ett barn: Uppfostran eller hämnd?*

Vi Föräldrar 1975

1975/1 *Nu börjar pappaskolan!*

1975/6 Lena Lidebeck, *Lättare att vara pappa än mamma – mannen har ingen drömbild att leva upp till*.

1975/6/7 Madeleine Kats, *Hur många klarar både barn och ett rikt sexliv*.

1975/9 Staffan Johansson, *Jag är en av de ”nya papporna”. Men hur helhjärtat?*

1975/9 Lena Lidbeck, *Vad är tillåtet och vad är förbjudet i din familj?*

Vi Föräldrar 2007

2007/1 Malin Alvé, *Fel med time out?*

2007/1 Catarina Berggrén, *Åsa blev coachad per telefon*.

2007/2 Anna Gardberg, *Föräldraskap i en liten ask*.

2007/2 Ellen Stai, *Mats slår sin lillebror*.

2007/4 Ann-Charlotte Horgby, *Behöver alla mammor och pappor gå på kurs?*

2007/4 Emeli Grafström, *Föräldraledig: Så delar vi upp dagarna*.

2007/5 Mia Coull, *Alla bör erbjudas föräldrastöd*.

2007/6 Emeli Grafström, *Hur ska en bra mamma vara?*

2007/7 Maria Zamore, *Var pappa – inte mamma-assistent*.

2007/8 Johanna Starkenberg Fröjd, *Förälder, här är ditt kärleksliv: Mindre sex – men bra ändå*.

2007/12 Anna-Maria Stawreberg, *Min fru kollar allt jag gör*

2007/12 Linda Sundgren, *Vi sitter kvar tills tallriken är tom*.

Vi Föräldrar 2008

2008/1 Ulrika Vallgård, *Första tiden hemma: Var det så här det skulle vara?*

2008/1 Jessika Ericsson, *Vi vill stanna hemma länge med Oscar.*

2008/1 Malin Alvé, *När kan vi börja uppfostra.*

2008/2 Malin Alvé, *Jag känner inte att han berikar mitt liv, tvärtom att han begränsar det enormt.*

2008/2 Malin Alvé, *Våra föräldrar lägger sig i hur vi uppfostrar.*

2008/2 Helena Rönberg, *Finns det ett liv efter BB?*

2008/3 Linda Sundgren, *Var fjärde funderar på skilsmässa.*

2008/4 Ulrika Vallgård, *Pappaledig tillsammans.*

2008/5 Sanna Lundell, *Vad skäms du mest för som förälder.*

2008/7 Marie Brandt, *Det är viktigt att ha en viss distans till barnen.*

2008/9 Anna-Maria Stawreberg, *Hur kan jag säga nej utan att kränka?*

2008/13 Mia Coull, *När kan man börja uppfostra sitt barn?*

2008/14 Johanna Gisslén, *Vi sökte hjälp för att rädda kärleken.*